36-1

Kroniek

Postbus 170
7390 AD TWELLO

Oudheidkundige Kring Voorst

OUDHEIDKUNDIGE KRING VOORST

opgericht 18 december 1975

Bezoekers- en studieruimte

postadres: postbus 170, 7390 AD Twello - **bezoekadres:** Dorpsstraat 11a, ingang aan de Dorpsdwarsstraat
geopend: dinsdag en woensdag van 09.00 tot 16.00 en verder op afspraak. Tel.: 0571 27 7090
e-mailadres: info@okvvoorst.nl - **website**: www.okvvoorst.nl
Betalingen uitsluitend via Rabo-rekeningnr.: 36.28.09.267

Ereleden

Mr. J.H. Hermsen, H.J. ten Hove†, J. Lubberts, J.A.M. Schutte-Geurtsen en L. Sevenster†

Dagelijks bestuur

Bert van de Zedde, voorzitter	Kon. Wilhelminaweg 15	7391 ER Twello	voorzitter@okvvoorst.nl
Johan Homan, secretaris	Rijksstraatweg 135	7391 MK Twello	secretariaat@okvvoorst.nl
Wim Wassink, penningmeester	Parkelerweg 25	7391 EV Twello	penningmeester@okvvoorst.nl
Ruud Egberts	Burg. v.d. Feltzweg 29	7391 HL Twello	
Jan Groenenberg	Hietweideweg 30	7391 XX Twello	

Werkgroepen en contactpersonen

Kantoorcoördinatie	Gerrie Groenewold en Truus de Haan-Diks	info@okvvoorst.nl
Bibliotheek	Gerard Vrieling	bibliotheek@okvvoorst.nl
Fotogroep	Jack Damen	info@okvvoorst.nl
Genealogie	in oprichting	info@okvvoorst.nl
Lezingen	Jan Groenenberg en Ruud Egbers	info@okvvoorst.nl
Tweede Wereldoorlogarchief	Bertus ten Bosch	info@okvvoorst.nl
Ledenadministratie	Wim Wassink	www.okvvoorst.nl
Redactie Kroniek	Gerrie Groenewold en Auke Vlietstra	kroniek@okvvoorst.nl

Lidmaatschap

De jaarcontributie bedraagt € 15,- per persoon; voor gehuwden en partners woonachtig op hetzelfde adres is dat € 18,50.
Aanmelding lidmaatschap en wijzigingen van adres en/of lidmaatschap via www.okvvoorst.nl
Overige vragen: Tel. 0571 277090 of postbus 170, 7390 AD Twello

Gemeentearchief Voorst

Archivaris Annemarie Geerts H.W. Iordensweg 17, Twello gemeentearchief@voorst.nl
Studiezaal open maandags 9.00-17.00 uur

Kroniek

De Kroniek beoogt een breed georiënteerd informatiemedium van de Oudheidkundige Kring Voorst te zijn, een kwartaalblad van en voor de leden. Het verschijnt in de maanden maart, juni, september en december.
Bij de VVV en boekhandel Oonk is het blad ook los verkrijgbaar voor € 5,-.
Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is niet toegestaan zonder schriftelijke goedkeuring van de redactie en de betreffende auteur(s).
Mailadres alléén voor kopij: kroniek@okvvoorst.nl

Druk : Drukkerij Bussloo, Bussloo; oplage 650 stuks
Omslag : Aankomst prinses Juliana en de prinsessen Beatrix, Margriet en Irene op vliegveld Teuge, 2 augustus 1945
ISSN 1384-8682

INHOUDSOPGAVE KRONIEK

Jaargang ~~35~~ 36 - 2013 - nummer 1

- Van de bestuurstafel ... *B. v.d. Zedde* 2
- Agenda ... *bestuur OKV en redactie Kroniek* 3
- Uitnodiging ledenvergadering ... *bestuur OKV* 4
- Notulen jaarvergadering 2012, jaarverslag 2012, financieel overzicht 2012 en begroting ... *bestuur OKV* 5
- Kroniekpost ... *redactie en G. Vrieling* 9
- Van onze zusterverenigingen ... *G. Vrieling* 13
- Met de pen door Voorst ... *H.G.H. v.d. Goot-v. Eck en J. Lubberts* 14
- Open monumentendag 2013: Macht en Pracht ... *redactie* 15
- Nostalgisch bezoek aan het Schol in 1976 (2) ... *N. Daan* 16
- Uitspraken van Lammert Wijngaards ... *N. Daan en T. Ooms* 20
- Uit de kunst ... *redactie* 21
- Introductie van de damesfiets ... *J. Lubberts* 22
- Dagboekfragmenten bevrijding 1945 ... *J. Bosch - ten Bosch †, bewerking B. ten Bosch* 24
- Hoe komt de Vermeersweg aan zijn naam? ... *Annemarie Geerts* 30
- Markeboeken van Voorst (6): Aerd en Aerdenbroek ... *B.W. van 't Erve en J. Lubberts* 32
- Prinses-Koningin-Prinses ... *redactie* 34
- Wie is Wie .....en Waar ... *J. Siero* 35

Aan deze Kroniek werkten verder mee: *G. Groenewold, J. Homan, F.C. Nelis, A.A. Vlietstra en W. Wassink*
Foto's: OKV archief tenzij anders vermeld

Uiterste datum inleveren kopij nummer 2/2013: 6 mei 2013, via kroniek@okvvoorst.nl

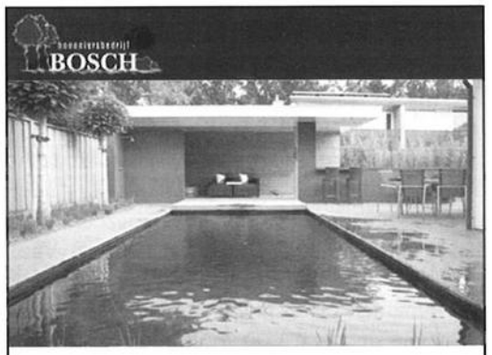

Hoveniersbedrijf Bosch
Koppelstraat 42, 7391 AK Twello

T: 0571-270473
F: 0571-270022
W: www.detuinenvanbosch.nl
E: info@detuinenvanbosch.nl

ER GROEIT IETS MOOIS UIT ONZE HANDEN

VORDERMAN TUINMEUBELEN
3000 M2 TUINMEUBELSHOW

VORDERMAN TUINMEUBELEN
Wijkseweg 7, 7396 BC Terwolde
(naast de molen) [T] 0571-292121
www.vordermantuinmeubelen.nl

Van de bestuurstafel

Bert van de Zedde

Uitkijkend over de weilanden die zich langzaam ontdoen van de winterse pracht is het een goed moment het jaar 2012 af te sluiten. Het was een goed jaar voor onze vereniging: financieel, diverse activiteiten, nieuwe vrijwilligers en de nieuwe accommodatie die nu al aanvoelt als 'eigen'. De verschillende verslagen kunt u terugvinden in deze Kroniek en worden, waar nodig, toegelicht door het bestuur op onze ledenvergadering in april.
De voordracht van het bestuur om het gemeentelijk Compliment toe te kennen aan een OKV-vrijwilliger heeft dit jaar goed uitgepakt. Bertus ten Bosch, werd uiteindelijk de winnaar en kreeg het Compliment op 26 januari uitgereikt. En daar mogen wij als vereniging trots op zijn, maar zeker Bertus die vanuit zijn fenomenale kennis van de 2e wereldoorlog alle recht van spreken heeft. Van harte Bertus, namens ons allen.
Waar wij als bestuur nog steeds niet echt verder mee komen is de wijze van bewegwijzering en het aanbrengen van reclame-uitingen aan de buitenzijde van onze werkruimte. Wij zijn hierover opnieuw informeel in gesprek gegaan met de gemeente Voorst. Snel oplossen is mogelijk, maar dan betalen wij als vereniging jaarlijks € 1.000 aan reclamebelasting en dat bedrag is er gewoon niet. Wij constateren dat ongeveer 12% van onze bezoekers van buiten de Stedendriehoek komt, hetgeen onze aanvraag bij de gemeente ondersteunt.Het lijkt een traject van de lange adem te worden, jammer maar het is niet anders op dit moment.
Enkele adverteerders in de Kroniek hebben afgehaakt, maar nieuwe adverteerders zijn gevonden en daarmee verbetert de exploitatie van ons verenigingsblad.
De lezingen voor dit jaar staan weer vast, zie hiervoor verderop in deze Kroniek. Speciale aandacht voor de lezing op 26 september 2013 over en in Huize Voorstonden (eenmalige openstelling voor de OKV) met een bijzonder bezoek aan de tuin. Speciaal voor deze lezing met tuinbezoek heeft het bestuur besloten de toegangsprijs voor niet-leden te verhogen naar € 5,00 per persoon. Voor de lezingenreeks 2013 hebben wij dit jaar een bijdrage ontvangen van € 500,00 van de Rabobank gemeente Voorst. De incasso van de ledengelden heeft inmiddels plaats gevonden. Ieder jaar weer is het verrassend dat betalingen via een factuur (opslag van slechts € 1,00 voor administratiekosten) door de betreffende leden worden overgeboekt zonder de aangegeven administratiekosten. Jammer want hiermee voldoen de betreffende leden niet aan de gemaakte afspraak in de ledenvergadering van 2011 waar dat nadrukkelijk is afgesproken! U laat u toch niet kennen.....
Gelukkig zijn er ook leden die iets meer overmaken en daarvoor onze hartelijke dank. Dit jaar proberen wij als bestuur weer een vrijwilligersuitje te organiseren op zaterdag 1 juni 2013. Dit is afhankelijk van het vastgestelde budget en uitsluitend bedoeld voor onze vrijwilligers als waardering voor het vele werk wat zij samen verrichten in en rondom onze werkruimte. De ledenteller staat op dit moment op 802 en ons doel van 900 leden eind december 2013 is een geweldige uitdaging, maar mogelijk. Ook denken wij nu al na over deelname aan verschillende markten, zoals het klompenfeest en beursvloer 2013, waar wij dan iets extra's doen met onze verzamelingen en verkopen van uitgaven of zoeken wij naar nieuwe kanalen van samenwerking.

Agenda

Bestuur OKV en redactie Kroniek

Jaarvergadering en lezing op 25 april 2013.
De agenda, de notulen van de vergadering in 2012, het jaarverslag en financiële overzichten vindt u op pagina 4 en volgende bladzijden.
Aansluitend op de jaarvergadering die om 20.00 uur start in restaurant Korderijnk in Twello houdt de heer Evert de Jonge een lezing over bierbrouwen op de Veluwe.

In de middeleeuwen kwam in de Veluwse steden de bierproductie op gang. De staat en de stedelijke overheden stimuleerden deze tak van 'industrie' maar al te graag want de accijnzen op het genotmiddel konden zij van alles bekostigen. Brouwers werden rijk, want iedereen dronk bier.
In de 17e eeuw zou het importbier de stedelijke productie teniet doen, al waren er omstreeks 1700 nog ongeveer 100 brouwerijen op de Veluwe. In de 18e eeuw verdrongen koffie en thee het bier van tafel. De laatste ambachtelijke brouwerijen sloten voor 1900 hun poort, mede wegens de opkomst van de stoombierbrouwerijen.
Evert de Jonge, die in 2011 een boek over het onderwerp schreef, presenteert in een powerpointlezing de opkomst en neergang van de (stoom)brouwerijen op de Veluwe, waarbij aan de gemeente Voorst extra aandacht wordt gegeven.

Op **donderdagmiddag 4 april om 14.00** uur is er in de bezoekers- en studieruimte van de OKV een eerste bijeenkomst van de werkgroep genealogie. Leden die hieraan mee willen doen zijn die middag van harte welkom. We vragen ook personen die wegens werkzaamheden niet overdag aanwezig kunnen zijn zich te melden. Zij worden dan via e-mail op de hoogte gehouden van de plannen en kunnen ook digitaal aangeven welke taken zij zien voor deze nieuwe werkgroep.
Meldt u dus s.v.p. aan op info@okvvoorst.nl

Op **donderdagavond 26 september 2013** organiseert de OKV een lezing over de geschiedenis van Huis Voorstonden. Bijzonder is dat de lezing plaatsvindt op Huis Voorstonden, Voorsterweg 139, 6971 KD Brummen. Aanvang lezing om 20.00 uur. Voorafgaand aan de lezing kan men de tuin bekijken. De lezing wordt gehouden door de eigenaar, de heer E.J. Hoogenberk. De koffie bij binnenkomst is gratis, overige consumpties € 2,-. per stuk. Niet-leden betalen € 5,-. entree.

Op **donderdag 21 november 2013** organiseert de OKV een lezing over de historie van de Boreelkazerne door Henk van Baalen in Brasserie Kriebelz (voorheen Dorpszicht), Dorpsstraat 59 Terwolde. Aanvang lezing 20.00 uur

Zaterdag 16 maart van 13 - 14 uur, **dinsdag 4 juni** van 15 - 16 uur en **vrijdag 25 oktober** van 15 - 16 uur opent het Provinciaal depot voor bodemvondsten Overijssel aan de Bergpoortstraat 193 in Deventer weer haar deuren voor publiek. U kunt u opgeven door te mailen naar archeologisch.depot@oversticht.nl of te bellen naar 06-11159943 (Linda de Haan). Tip: wij raden platte schoenen aan in verband met roostervloeren (ontvangst vanaf een kwartier voor aanvang).

Uitnodiging ledenvergadering 25 april 2013

Bestuur OKV

Graag nodigen we u uit voor onze jaarlijkse ledenvergadering

Datum : donderdag 25 april 2012
Locatie : Brasserie Restaurant Korderijnk, Stationsstraat 31 te Twello
Aanvang : **20.00 uur, alleen toegankelijk voor leden,** zaal open vanaf 19.30 uur

Agenda

Opening / mededelingen

Verslag jaarvergadering 2012 (zie pag. 5)

Jaarverslag 2012 (zie pag. 6)

Financieel jaarverslag 2012 (zie pag. 8)

Verslag kascommissie

Begroting 2013 (zie pag. 8)

Bestuurssamenstelling

Rondvraag

Sluiting huishoudelijk gedeelte.

Pauze

Aansluitend om 21.00 uur **voor leden en niet-leden:**
Lezing van de heer Evert de Jonge over bierbrouwen op de Veluwe.
De lezing is toegankelijk voor niet-leden van de OKV, zij betalen € 2,50 entree.

Boekhandel Oonk

Stationsstraat 4 Twello
T: 0571-27 15 09
E: info@evennaaroonk.nl

Notulen jaarvergadering 19 april 2012

Johan Homan

1. Opening
De voorzitter opent de 36e jaarvergadering. Er zijn geen afmeldingen binnengekomen. Er zijn 74 leden aanwezig. De voorzitter kijkt terug op een dynamisch jaar.

2. Notulen 2011
De notulen van de jaarvergadering 2011 worden goedgekeurd.

3. **Jaarverslag**
Iedereen heeft het verslag gelezen, of kunnen lezen. Er wordt één aanvulling opgenomen: onder **Activiteiten** moet nog genoemd worden de wandeling over de Appensedijk op 9 april 2011, onder leiding van Wim ten Hove. Was erg interessant, zo wordt door de leden gemeld.

4. **Financieel jaarverslag**
De penningmeester heeft de cijfers op voorhand bekend gemaakt en die cijfers zijn ook ter vergadering ingebracht. De penningmeester licht de cijfers toe. Belangrijk is de vermelding van de mogelijke aanschaf van het programma Adlib, ten behoeve van fotoverwerking en opslag.
Uit de zaal komt de vraag/opmerking of er niet bezuinigd kan worden op (de bezorging van) de Kroniek, door de bezorging anders te regelen (bezorgen door vrijwilligers, of afhalen). Het bestuur neemt de suggestie mee en zal komend jaar daarover een besluit nemen. (Dit onderwerp komt nog terug in de rondvraag, maar de kern is dat het bestuur een bezuiniging gaat voorstellen.)

5. Verslag kascommissie
De heren Van Oorspronk en Klunder doen verslag. De boodschap: goed voor elkaar, niets op aan te merken. Applaus voor de penningmeester.
De heer Klunder verlaat de commissie en voor hem komt de heer Fransen in de plaats.

6. **Begroting 2012**
De penningmeester heeft de begroting bekend gemaakt en licht die toe.

Speciale aandacht voor Stimuleringsfonds. Uit de zaal komt de vraag wanneer het bedrag van € 3.000,-- uiterlijk besteed moet zijn. Wim antwoordt dat dat binnen drie jaar moet zijn (dus feitelijk nog twee jaar).

Verder wordt opgemerkt dat het ledenbestand opgeschoond moet worden. Daar zal de penningmeester gevolg aan geven.

7. **Bestuurssamenstelling**
Het bestuur is/wordt aangevuld met een secretaris. Johan Homan stelt zich kort voor. De vergadering is akkoord met zijn toetreding.

8. Rondvraag
De heer Klunder komt terug op de kosten van bezorging van de Kroniek. Het bestuur neemt de suggestie mee en zal daarop het komend jaar terugkomen.

De heer Krans vraagt zich af of er voldoende kopij is voor de Kroniek. Met de heer Vlietstra als eindredacteur, is dat goed in orde.

9. Sluiting
De voorzitter dankt ieder voor de inbreng en aandacht en sluit de vergadering om 20.40 uur.

Jaarverslag 2012

Johan Homan

1. Algemeen
Het afgelopen jaar is de OKV weer "tot rust gekomen" op haar comfortabele locatie. In dit jaarverslag een korte terugblik.

2. 2012 in cijfers
In 2012 groeide het aantal leden weer. Het aantal geregistreerde bezoekers van de studieruimte steeg met ruim 18%. Daarvan komt 60% uit de gemeente Voorst, het overige deel uit de brede regio en soms van daarbuiten. Doel van de bezoekers is het zoeken van foto's (36,5%), genealogisch onderzoek (3%), geschiedenis van huizen/boerderijen (25%) en het kopen van een boek of Kroniek. Van de bezoekers is 47% lid van de OKV, de rest is geen lid. Sommigen worden ter plekke lid (4%).

3. Bestuur
In het afgelopen jaar is het bestuur constant geweest, met Bert van der Zedde (voorzitter), Johan Homan (secretaris), Wim Wassink (penningmeester), Jan Groenenberg (lid), Ruud Egberts (lid) en Truus de Haan (vertegenwoordiger vrijwilligers). Het bestuur vergaderde elke tweede woensdag van de maand. De lijnen binnen het bestuur zijn nog steeds kort en prettig. Wat wel zorgen baart is het gebrek aan mogelijke opvolgers voor de vrijkomende functies van voorzitter, penningmeester en bestuurslid.

4. Vrijwilligers
Het bestuur heeft in 2012 opnieuw vastgesteld dat er veel vrijwilligers zijn die de OKV een warm hart toedragen. Zonder hen zou er geen OKV kunnen zijn. Het bestuur heeft de waardering voor de vrijwilligers uiting gegeven door een kleine attentie met de kerstdagen.

Verder is het bestuur blij met de komst van een aantal nieuwe vrijwilligers, waarvan u het komende jaar nog zult merken.

5. Financiën
Met Wim Wassink als penningmeester is het jaar financieel goed verlopen. Niet alleen in cijfers, maar ook in organisatie. De administratie is goed op orde en de contributie-inning verloopt structureel goed. Het OKV laat een financieel gezond beeld zien. De penningmeester zal de cijfers in beeld brengen en zonodig toelichten.

6. Huisvesting
De huisvesting geeft, zoals hiervoor al kort genoemd, rust met een ruime studiezaal, bibliotheek, vergaderruimte in een historisch pand in het hart van Twello. De officiële opening door burgemeester Penninx en notaris Slaghekke vond in januari plaats. Met de ondertekening van de openingsakte door de burgemeester heeft de OKV weer een nieuw hoofdstuk aan haar 37-jarige bestaan toegevoegd.

7. Lezingen 2012
Dit jaar zijn er vier lezingen gehouden in verschillende dorpen van de gemeente Voorst. De eerste lezing dit jaar ging over 'Handel en wandel op de Veluwe' door Cor van Baarle, de tweede lezing werd met enthousiasme gebracht door Gerard van Zijl over 'Landgoederen in de gemeente Voorst'. De lezing over en in landgoed Het Hunderen door Hans Hermsen was compleet uitverkocht. Het jaar van de landgoederen heeft binnen de OKV in ieder geval goed weerklank gevonden. Alle sprekers mochten zich verheugen in vele belangstellende bezoekers.

8. Activiteiten
1. Begin van het jaar organiseerden wij onze eerste tentoonstelling over 'Verenigingen in de gemeente Voorst'. Een bijzonder moment, de eerste tentoonstelling in de eigen accommodatie. Leuke reacties werden ontvangen.

2. In mei waren wij deelnemer aan de Beursvloer 2012 bij SV Twello. Een mogelijkheid de OKV te laten matchen met bedrijven en andere verenigingen.

3. In augustus konden leden op excursie naar Landgoed Beekzicht in Voorst. Velen maakten er gebruik van.

4. In september werd het Klompenfeest gehouden, waarbij de OKV een centrale rol speelde rondom de Dorpskerk met de Middeleeuwse spelen. De toren mocht tijdens de dagen worden beklommen en honderden maakten daar gebruik van.

5. Het hele jaar door plaatste de OKV wekelijks een foto in Voorster Nieuws met regelmatig reactie op onze vraag.

6. De fotoverzameling binnen onze vereniging heeft nu een kwalitatieve basis gekregen door aanschaf van het bibliotheeksysteem ADLIB. Een zestal vrijwilligers maakte zich in november het gebruik eigen door middel van een cursus in Maarssen.

9. Tot slot
Het bestuur kijkt terug op een goed jaar voor de OKV. De huisvesting is goed voor elkaar en financieel staat de OKV er goed voor. Het bestuur neemt zich voor om samen met de vrijwilligers ook in 2013 de positie van de OKV in de Voorster gemeente te bevestigen en te versterken.

KRONIEK: aanpassing omslag en wijziging bezorging

redactie en bestuur

Omslag
Zoals u hebt gezien heeft deze Kroniek een andere voorkant dan u gewend bent, nu nog niet in kleur. Het luidt een overgang in naar een kleurenomslag met een andere lay-out. Niet elk kwartaal een andere foto, maar een omslag in kleur die langer bruikbaar is. Dit werkt kostenbesparend en door gebruik te maken van een andere papiersoort kunnen adresstickers beter op het blad geplakt worden en hoeven we geen gebruik meer te maken van banderollen, wat ook nog eens kostenbesparend is en tijd scheelt.

Bezorging
Zoals afgesproken in de ledenvergadering gaan we een deel van de bezorging met vrijwilligers verzorgen. We beginnen met Twello en Voorst en hopen daarna ook in Terwolde, Wilp en Teuge de Kroniek bij de leden thuis te brengen. De besparing die we op deze manier realiseren kunnen we weer inzetten ten bate van de activiteiten van de OKV. We vragen leden die een deel van de bezorging (bv. in eigen buurt) op zich willen nemen, zich te melden via e-mail: info@okvvoorst.nl of telefonisch (0571 27 7090) tijdens onze openingsuren:
Vele handen maken licht werk!!

Financieel overzicht 2012 en begroting 2013

Wim Wassink

Financieel overzicht Oudheidkundige Kring Voorst 2012

Overzicht 2012

Lasten	€	Baten	€
Huisvesting	6.819	Contributie	9.697
Adlib database	2.556	Subsidie	2.142
Lezing/activiteiten	489	Verkoop div.	1.752
Kroniek + verzending	4.357	Advertenties	1.060
Verenigingskosten	439	Donateurs	1.578
Opnening/tentoonstelling	487	Rente	313
Internet/Email/Tel.kosten	1.058	Stimuleringfonds	3.051
Cursus Adlib	750	Bijzonder actie	257
Onderhoud machines	170	Sub. Cursus Adlib	500
Kantoor/archief	1.278	OZB retour	77
Onderhoud Hof ten Dale	249		
Overige kosten	721		
Bankkosten	167		
Winst	887		
Totaal	**20.427**	Totaal	**20.427**

Overzicht 2011

Lasten	€	Baten	€
Huisvesting	5.445	Contributie	9.529
Lezing/activiteiten	208	Subsidie	2.397
Kroniek + verzending	4.400	Verkoop div.	2.043
Verenigingskosten	1.415	Advertenties	1.080
Overige kosten	5.928	Donateurs	1.770
Advertentie VN	387	Rente	322
Bankkosten	177	Stimuleringfonds	13.249
Inrichting Hof ten Dale	19.600	Opname reserves	7.170
Totaal	**37.560**	Totaal	**37.560**

Balans per 31 december 2012

Activa	€	Passiva	€
Vaste Activa		*Eigen Vermogen*	
Inventaris	3.298	Kapitaal	10.537
Vlottende Activa		*Overige Passiva*	
Voorraad boeken	284	Verschil verkoop	2
Debiteuren	130		
Liquide middelen	7.714		
		Winst	887
Totaal Activa	**11.426**	**Totaal Passiva**	**11.426**

Balans per 31 december 2011

Activa	€	Passiva	€
Vaste Activa		*Eigen Vermogen*	
Inventaris	742	Kapitaal	17.706
Vlottende Activa		*Overige Passiva*	
Voorraad boeken	284		
Liquide middelen	10.320		
Tussen rekening	170	Crediteuren	980
Opname reserves	7.170		
Totaal Activa	**18.686**	**Totaal Passiva**	**18.686**

Begroting 2013

Opbrengten verkopen	1.100	Kroniek incl. verzending	3.450
Opbrengsten ledencontributie	9.700	Kantine	160
Opbrengsten donaties	1.200	Reiskosten	250
Opbrengsten subsidie gem. Voorst	1.980	Huur	4.200
Opbrengsten advertenties	1.200	Gas, electra en water	1.800
Opbrengsten verkoop boeken	600	Schoonmaakkosten	600
Opbrengsten acties	250	Div. huisvestingskosten	400
Opbrengsten incasso ledenadm.	125	Onderh. Machines	203
Ontvangen rente bank	300	Advertenties	390
		Telefoon, internet	1.000
		Administratie	365
		Drukwerk	100
		Lezingen / activiteiten	1.500
		Bestuurskosten	125
		Homepage	500
		Div.Kantoorkosten	250
		Kleine aanschaf	230
		Alg.verz.premies Interpolis	265
		Cursussen/opleiding	500
		Bankkosten	167
Totaal	**16.455**	**Totaal**	**16.455**

KRONIEKPOST

redactie en Gerard Vrieling

Bertus ten Bosch ontving *het Compliment*

Als blijk van waardering heeft het bestuur van de OKV gemeend om Bertus ten Bosch voor te dragen voor *het Compliment*. Een onderscheiding voor vrijwilligers in de gemeente Voorst. Op zaterdag 26 januari kreeg Bertus *het Compliment* uitgereikt door wethouder Edo Horstman, tijdens een feestelijke bijeenkomst in het gemeentehuis, te midden van een groot aantal belangstellenden. Er waren maar liefst 20 genomineerden.

Bertus is een vaste medewerker van de Oudheidkundige Kring. Al sinds de eerste jubileumviering van de bevrijding na 1945 is Bertus ten Bosch nauw betrokken bij alles wat met de WO II te maken heeft. Sinds 1995 was hij regelmatig bij de OKV te vinden die toen nog geen eigen onderkomen had. Bertus bouwde geholpen door andere 'liefhebbers' een archief over de Tweede Wereldoorlog op waar je u tegen zegt. Sinds 1998 is hij elke dinsdag in de studie/werkruimte te vinden waar hij werkt aan de opbouw van het oorlogsarchief. Hij is de vraagbaak voor iedereen die iets over de oorlog in de gemeente Voorst wil weten. Van mobilisatie tot bevrijding, bombardementen of verzet, Bertus weet alles of kan het opzoeken.

Honderden foto's heeft hij verzameld en gecatalogiseerd, officiële documenten uitgezocht en opgeborgen, oorlogshandelingen gerubriceerd, alle boeken die over de oorlog zijn verschenen ondergebracht in een bibliotheek, oorlogskranten ingebonden, affiches, liedjes, pamfletten enzovoort verkregen en gearchiveerd. De laatste tijd was hij vooral bezig alle handgeschreven documenten over te typen, bijvoorbeeld de vele oorlogsdagboeken van Voorstenaren, die aan de OKV geschonken werden.
Sinds de OKV over nieuwe apparatuur beschikt die het ook mogelijk maakt om bijvoorbeeld boeken en grote kaarten te scannen, houdt hij zich bezig met het digitaliseren van 'zijn' oorlogsarchief. En dat op 81-jarige leeftijd!

In de werk/studieruimte werkt elke week op dinsdag en woensdag een grote groep vrijwilligers om het historisch archief, bestaande uit een bibliotheek, documentatie en foto's over de gemeente Voorst te bewaren en toegankelijk te maken voor belangstellenden. Na een op-

roep van de OKV heeft zich een aantal nieuwe vrijwilligers gemeld die samen met de anderen enthousiast aan de slag gaan om het werk te continueren.
Het bestuur en alle medewerkers van de OKV zijn trots op het Compliment voor Bertus!

Genealogische dag in Gorssel
Zaterdag 25 mei 2013 organiseert de Werkgroep Genealogie van de Historische vereniging "De Elf Marken" te Gorssel haar negentiende Genealogische dag in:
De Brink (naast NH kerk)
Hoofdstraat 27
7213 CV te Gorssel

Deze dag begint 's morgens om 10.00 uur en duurt tot ongeveer 16.00 uur
Evenals vorig jaar zal er weer **één familie** centraal staan op deze dag, dit jaar is dat de **familie van der Meij**. Meer informatie over de genealogische dag is te vinden op www.deelfmarken.nl

Een reactie op het artikeltje over Brune Berend in de Kroniek 2012-3.
Waar de naam vandaan komt weet ik ook niet. Wel weet ik dat veel oude mensen mij bij Hof van Twello vroegen en vragen om munt voor de kruudmoes. Net zoals er veel vraag is naar roomse kervel, om diezelfde reden.
Van de weeromstuit ben ik die planten dus maar weer gaan telen. Omdat ik niet wist welke munt men precies bedoelde nam ik de mensen meestal mee naar een aantal muntsoorten in onze tuin.

Wollige munt of appelmunt

Steevast wees men dan de wollige munt, ook wel appelmunt genoemd, aan als Brune Berend. Wollige munt komt, net als akkermunt, veel voor in het wild.
Overigens blijft het altijd een rommeltje met muntsoorten, omdat ze makkelijk kruisen en heel variabel van vorm kunnen zijn. Feit is dat Brune Berend in ons gebied behaard blad heeft en een beetje grijskleurig is. Aan die beschrijving voldoen zowel akkermunt als wollige munt. In onze streek zal de ook genoemde en veelal gladde aarmunt veel minder gebruikt zijn.
Met vriendelijke groeten, Gert Jan Jansen

Jaar van de Boerderij 2013, de historische boerderij in een veranderd landschap

De stichting Agrarisch Erfgoed organiseert samen met de provinciale en regionale boerderijstichtingen het Jaar van de Boerderij 2013 en vraagt daarmee aandacht voor de grote rijkdom aan agrarisch erfgoed die er in Nederland gelukkig nog te vinden is. Prachtige boerderijen en erven die in veel gevallen uitermate geschikt zijn om ruimte te geven aan nieuwe, economisch kansrijke initiatieven.
Het programma met activiteiten die verspreid door het jaar op allerlei verschillende plekken plaatsvinden, biedt een compleet beeld van de nog bestaande grote voorraad boerderijen en erven en de bijbehorende problematiek van leegstand en herbestemming.
In deskundig gerestaureerde en herbestemde boerderijen wordt gepraat over functieverandering, over kennisdeling, over monumentale aspecten en over regelgeving. Ook is er aandacht voor bouwhistorie en herinrichting van huis en bijgebouw, voor kleurgebruik, voor restauratietechnieken, voor erfbeplanting en voor moestuinen.
Zie de website: www.boerderij2013.nl

Interessante boeken voor de verkoop: verkoop tijdens de openingsuren/reservering per mail

"Dienen an de diek" door Bertus van den Bremen (1985)	- € 7,50
"Krek wa'j zek" (spreekwoorden, rijmpjes en uitdrukkingen uit 't OV-dialect) (1989)	- € 7,50
"Uit de historie van Voorst" door Prof. W. Jappe Alberts(1972)	- € 7,50
"Cvv Avanti-meer dan voetbal" Jubileumuitgave 40 jaar Avantie (17 nov. 1960)	- € 5,50
"K.D.S. Twello en omstreken" 75 jaar - 1998"	- € 7,50
"Ons Zilveren Zwart- Wit 1926 - 1951"	- € 5,00
"60 jaar sport in Twello, V en K " (1985)	- € 5,00
"V en K : 75 jaar sporthistorie in Twello"(gebonden) (2000)	- € 10,00
"Advendo –Wilp -1933 -1993"	- € 5,00
"Geïllustreerde Gids voor de omstreken van Voorst" (uitgave omstr.1935)	- € 7,50
"Van de Kar af gezien"-Bezettingsjaren 1940-1945 -Oorlogsdagboek van A.A. Bloem	- € 5,00
"Een eeuw vol herinneringen 1904-2004 -Rabobank/OKV (z.g.a.n.)	- € 7,50
"Zicht op Voorst" uitg. OKV (2002) (z.g.a.n.)	- € 20,00
"Kastelen rond Zutphen dl.II" -Jan Harenberg (o.a.Kastelen bij Voorst/Wilp)	- € 2,50
Idem (geb.) afgeschreven bibliotheekboekje	- € 1,00
"Verleden Land-Archeologische opgravingen in Nederland" J.H.F. Bloemers e.a. (z.g.a.n)	- € 10,00
" Van landijs tot polderland" (2000 eeuwen Zuiderzee gebied) -G.D. v.d. Heide	- € 5,00
"Het landgoed Cruysvoorde" uitg. ANWB/Ned. Kastelenstichting -J. Vredenberg	- € 1,00
"1200 jaar Wilp"(765-1965) -J. Vredenberg	- € 6,00
"Herinneringsboek Gereformeerde Kerk Twello" (1840 t/m 2009) -Jan Post	- € 10,00
"De dokter van Terwolde" -J.J. Speelziek	- € 5,00
"Een rebelle aan de Vecht - Slot Zuylen en haar bewoners"	- € 3,00
"Veluws water -Tien eeuwen waterbeheer op de Veluwe"	- € 10,00
"Gietelse school 1847-1983 - Reünie 24-04-2004"	- € 5,00
"Old Twello-het dorp door de jaren heen"	- € 25,00
"Wonen en leven in de gemeente Voorst -Erik Geven	- € 7,00
"K D S Twello en omstreken - 75 jaar kleindierensport (1923-1998)	- € 5,00
"Randfiguren uit de cartografie- Mr. H.A.M. van der Heijden (z.g.a.n.)	- € 10,00
"Oranje Vereniging Klarenbeek"(75 jaar -1932-2007) uitg. 2008 (z.g.a.n.)	- € 10,00
Serie Reizen door de Benelux –De Provincie Gelderland	- € 1,00
"De geschiedenis v.d. Markt- en Straathandel"-Jac. v.d. Kar -(met opdracht)	- € 15,00
"De geschiedenis van Huize *Ekeby*" -H. Hupkens v.d. Els e.a.	- € 10,00
"Van weerskanten van de vaart"(riemsels en verhalen /dialectklub Klarenbeek)	- € 3,00
"Tussen Veluwe en Iessel"- 10 jaar dialectclub Klarenbeek & umstreken	- € 2,50
"Gelders Erfgoed"(2 mnd. Geld. cult. hist. tijdschr.) jaar 2000/nr.4	- € 0,50
"De tijd baarde rozen...." panorama van 20 jaar openbare ulo/mavo te Twello	- € 1,50
"Op heterdaad" Verhalen van Voorst tot Voorst - Arend van Dam	- € 1,50
"De Schaapsherder" -J.F. Oltmans (8e druk 1893) en "Het Slot Loevestein/ Het hyuis v.h. Zeewijf" - J.F. Oltmans) samen voor	- € 10,00
"De twee Weezen" -Adolf d'Ennery (1811-1899)(Frans Joodse dramaturg/novelschr.)	- € 2,50
"Tussen Schietlood & Waterpas" -Jan Bouman	- € 3,50
"In de gezonde Apotheek" –ds. H.J. de Groot (predikant te Voorst)	- € 2,50

"Schaap en bok in één hok" -ds. H.J. de Groot (theologie)	- € 3,50
"De vruchten van 100 jaar Het Platteland"(*iets beschadigd)*	- € 2,50
"Tekenen aan de wand" -een verrassende tocht langs de gevels van Culemborg	- € 3,50
"Dynamiek in Behoud" door Prof. Dr. N.J.M. Nelissen e.a -CRM-reeks deel 5	- € 10,00
"Molenhistorie van Terwolde" -mr. J.H. Hermsen	- € 6,00
"Onze kerk van Terwolde" - Kerkvoogdij Hervormde gemeente Terwolde	- € 5,00
"Geschiedenis van Terwolde /Nijbroek" -J. Vredenburg	- € 10,00
"De sluis in de vloeddijk te Nijbroek" -J. Lubberts	- € 5,00
"Warm water, zeep en handdoek - Het leven v.e.dierenarts ten plattelande -J. Speelziek	- € 5,00
"Teuge - Op den Toega - De Teuge toen en nu - J. Speelziek (1980)	- € 10,00
"Van op den Toega naar Teuge" -J. Speelziek (1990)	- € 7,50
"Voorst en omstreken rond 1900" met afb. van Bussloo, Gietelo, Voorst en Empe	- € 10,00
"Old en wies" Riempjes oaver Twelle van vrogger" - Tinus van het Slyck	- € 7,50
"Voorst een dorp maar meer nog een gemeente" - Dick Overkleeft	- € 7,50
"Nijbroekers door de jaren heen" door Eddy Masselink	- € 3,50
"Stichting tot behoud van Elburger botters" uitgave t.g.v. 25 jarig bestaan v.d. stichting	- € 5,00

Deventer families, hun woningen en buitenhuizen

De gemeente Deventer liet onlangs uitgeven: 'Een tochtje langs de Noordijken. Deventer families, hun woningen in de stad en hun buitenhuizen rond Twello'. In dit door dr. C.M. Hogenstijn geschreven boekje komen talrijke gevestigde Deventer families voor het voetlicht.

In deze bundel verhaalt Hogenstijn, die tussen 1975 en 2012 een indrukwekkende bibliografie tot stand bracht, over het leven in en om Deventer tijdens de 19de en 20ste eeuw. Het boekje verscheen bij gelegenheid van zijn pensionering als stadshistoricus van Deventer. In heldere bewoordingen vertelt de auteur over de families Cost Jordens, Van Marle, De Friderici en Besier. Zij bezaten buitenplaatsen zoals onder andere *Het Zand, Het Schol, De Lathmer en De Noordijken.*

Dat Hogenstijn goed is ingewijd in de stedelijke maar ook regionale en landelijke geschiedenis bewijzen zijn talrijke interessante details en opmerkingen in zijn verhaal. Zo is het boeiend te lezen dat veel landgoedeigenaren in ons land vanaf 1826 hun landerijen lieten aanplanten met bossen. De Rijksoverheid had in de wetgeving op de toenmalige grondbelasting opgenomen, dat aanplant van bos op woeste grond tot een lager belastingtarief leidde. Om deze reden werden overal in Nederland bossen op buitenplaatsen en landgoederen aangelegd. Het verklaart ook het waarom er in die jaren veel heidegrond op de Veluwe in bosgebied werd omgezet. Een voorbeeld is Schovenhorst te Putten. Bovendien nam de vraag naar stukhout voor de mijnen toe wat ook leidde tot hogere houtprijzen. Over de buitenplaatsen schrijft Hogenstijn door wie en hoe ze werden bewoond, wie er werkten en tal van andere aardige wetenswaardigheden. Kortom een aardig boekje dat hier en daar verrassende informatie bevat en de lezer meeneemt naar het leven in en om Deventer in vorige eeuwen.

Ongeb. uitgave met vele foto's in 84 pagina's ISBN 978 90 78994 00 8, te bestellen via het Deventer Stadsarchief en Atheneumbibliotheek te Deventer, www.sabinfo.nl, prijs: € 10,-.

Bericht overgenomen van de site van `Het jaar van de historische buitenplaats 2012'.

Het boek is ook aanwezig in onze OKV-bibliotheek.

Nu ook een digitale nieuwsbrief

De OKV heeft half februari de eerste digtale nieuwsbrief verstuurd aan leden die hun e-mailadres hebben doorgegeven aan de OKV. Ook op de hoogte blijven?

Ga naar de website en schrijf u in (linker kolom) of stuur een mailtje met het verzoek om toezending van de digitale nieuwsbrief naar: webmaster@okvvoorst.nl. Doen!!!

Oproep aan onze lezers:

De redactie van Kroniek probeert een aantal nieuwe rubrieken in het leven te roepen, waaraan u als lezer een belangrijke bijdrage kunt leveren.

Rubriek: Uit de kunst....

We zoeken geschilderde of getekende afbeeldingen uit de gemeente Voorst. Het kunnen originelen zijn, maar ook reproducties of gedrukte exemplaren.

Mogelijk heeft u er een verhaaltje bij.

Kent u iemand in uw omgeving die een prent of schilderij heeft hangen van een plek, gebouw of straat in de gemeente Voorst? Vraag of die gebruikt mag worden voor onze 'kunst'-rubriek in Kroniek.

Als u niet in de gelegenheid bent er zelf een mooie foto van te maken, doet één van onze medewerkers dat graag voor u!

Rubriek: een plaatje met een praatje

Heeft u een leuke (misschien oude) foto van een bijzondere, leuke of interessante gebeurtenis in Twello of één van de andere dorpen in de gemeente Voorst, laat de OKV er een scan van maken of doe dat zelf en stuur uw foto met een langer of korter onderschrift naar de redactie van Kroniek.

Rubriek: Wie is Wie.... en Waar?

Heeft u een foto van een onbekende persoon of groepje (deels) onbekende personen (kennelijk in de gemeente Voorst op de foto gezet), stuur een scan of het origineel (krijgt u retour) naar de redactie van Kroniek.

Van onze zustervereniging

Gerard Vrieling

"De Marke", jrg. 36 nr. 4

Vervolg artikel over Becker's Sons te Brummen n.a.v. reacties van oud-werknemers en van de archivaris Jan de Ruijter van 't Archief te Zutphen. De Ruijter meldde dat er in het Brummens Gemeente Archief nog veel materiaal uit het Becker's Sons-archief aanwezig is. Een lezenswaardig artikel over het reilen en zeilen van het bedrijf. De auteur, dhr. W. Reusink, zal het in "De Marke" van maart 2013 hebben over de ondernemingsraad, de personeelsvereniging, het sociaal fonds en het personeelsblad.

"Vittepraetje", jrg. 6 nr. 4

Vervolg van het artikel over de Hanze. Dit keer over de handel in Skåne (Schonen in Zuid-Zweden) bij de plaatsen Skänor en Falsterbö. Bij de eerste plaats waren de handelsnederzettingen van de kooplieden uit de Noordzeesteden (zoals Harderwijk, Kampen en Deventer). Bij de andere plaats kwamen de kooplieden van de Oostzeesteden. (In Deventer had men in de 14e en 15e eeuw het "Schonenvaardersgilde"). Er werd in Skåne jaarmarkt gehouden van 25 juli tot 9 oktober en als het zo uitkwam werd de jaarmarkt verlengd tot soms half november.

De Deventer Schonenvaarders hadden hier hun handelsnederzetting waar men veel haring inkocht. Uitvoerig wordt in dit artikel verteld over de handel en wandel in de zgn. "vitten" (= handelsnederzettingen van de verschillende steden).

Met de pen door Voorst

Tekst: Ada van der Goot-van Eck
Tekening: Jan Lubberts

De melkbus was tot in de zeventiger jaren van de vorige eeuw een alledaags voorwerp op de boerderij. De ijzeren bussen dienden om de verse melk in te bewaren en te vervoeren.

Wanneer de koeien gemolken werden, werd de melk via een teems (koperen zeef) in de melkbus gegoten en daarin bewaard. De melkbussen werden met een kar naar de kant van de weg gereden. Daar stonden de bussen totdat ze door een melkrijder werden opgehaald om naar de zuivelfabriek te worden vervoerd.
In de weidestreken gebruikte men bussen met een inhoud van 30 of 40 liter, terwijl voor de zandbedrijven kleinere bussen van 20 liter werden gebruikt. Een melkbus had afgeronde naden conform voorschrift.
De melkbus in zijn moderne vorm had in de tachtiger jaren van de negentiende eeuw een roemrijke start; in feite is dit attribuut de aanleiding geweest tot de oprichting van de eerste coöperatieve melkfabriek in Nederland. De aanleiding was niet fraai. Er was een zuivelfabriek die bussen leverden die geen 40 liter inhoud hadden, zoals de fabriek had opgegeven, doch 42 liter. De boeren kregen slechts voor 40 liter betaald.

Samen met andere klachten bracht dit feit de boeren ertoe zelf een melkfabriek op te richten.
Op het hoogtepunt van het melkbussentijdperk –de zestiger jaren van de twintigste eeuw- was er een grote hoeveelheid bussen in gebruik. Per jaar moest de industrie zo'n 125.000 nieuwe exemplaren aanleveren. In 1934 werd begonnen met het verwerken van roestvrij staal dat toen opkwam. Het hoogtepunt van de productie heeft vlak na de Tweede Wereldoorlog gelegen: 150.000.
Er was maar één reinigingsmiddel voor de bussen: soda. Het reinigen van de bussen was zwaar werk, vooral het schuren, dat veelal met zand werd gedaan. Aan de Gravenstraat/hoek Hengederweg in Voorst was zelfs bij een poel een plek die uitsluitend "schoerzand" bevatte (uitspraak bewoner van boerderij *Groot Soeren*). Een bus woog ca. 10 kilo. Het werk werd in hoofdzaak door de boerin verricht.

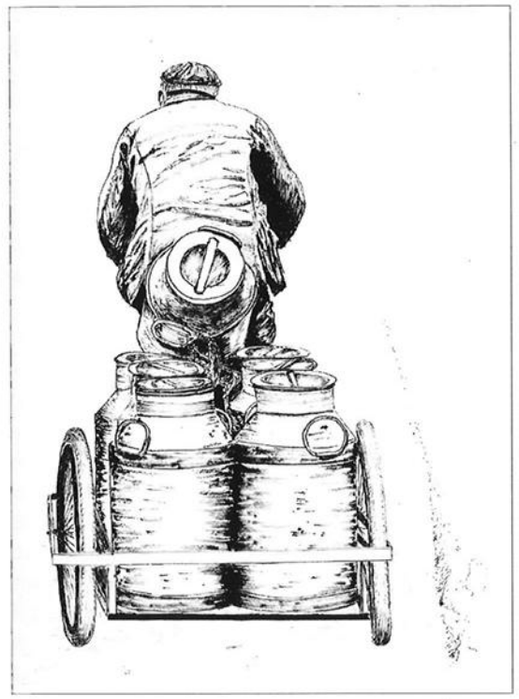

Open Monumentendag 2013: Macht en Pracht

redactie

De Open Monumentendag zal in 2013 plaatsvinden in het weekend van 14 en 15 september en heeft als thema Macht & Pracht. Bij Macht & Pracht zal aandacht zijn voor verschillende soorten macht, en de pracht die daar in Nederland uit voortkwam, en ons nog steeds omringt.

Te denken valt bijvoorbeeld aan politieke macht, economische macht, rechterlijke macht en kerkelijke macht. De rijkdom, schoonheid en grootsheid die macht kon voortbrengen is overal om ons heen in gebouwen terug te vinden: kastelen en paleizen, grachtenpanden en patriciershuizen, buitenplaatsen en landgoederen. Maar denk ook aan de grootsheid en luister van de gebouwen die de verschillende kerkgenootschappen voortbrachten, de rijk gedecoreerde handels- en kantoorgebouwen en de gebouwen van rechtspraak en openbaar bestuur.
Omdat de redactie geen reacties heeft ontvangen op de oproep in ons vorige nummer om een bijdrage te leveren aan dit onderwerp is de redactie zelf op zoek gegaan naar onderwerpen die binnen dit thema zouden kunnen vallen.
In voorbereiding zijn een verhaal over burgemeesters en hun woningen en één over tolhuizen. Voor het derde thema wachten we nog op de plannen die de gemeente Voorst heeft met deze dag.

Nostalgisch bezoek aan Landgoed het Schol in 1976 (2)

Niels Daan

Niels Daan besloot om in 1976 –samen met zijn vriend Harrie- nog eens langs zijn ouderlijk huis te rijden. Niels is een zoon uit het gezin Daan dat Het Schol van 1949 tot eind 1973 bewoonde. Hij ging ook nog op bezoek bij de oude tuinman Lammert Wijngaards, die daar, na het vertrek van zijn ouders naar de kop van Friesland, in zijn eentje achter bleef. De redactie van Kroniek ontving van dit bezoek een mooi verhaal dat in twee delen is gesplitst. In dit nummer plaatsen we het tweede deel van het verhaal over het bezoek aan tuinman Lammert.

Lammert heeft ons al zien aankomen en voordat wij uitstappen staat hij breed lachend in de deuropening onder de oude geweerkolf, een echte relikwie uit de 2e wereldoorlog. De harige kardoes aan de lijn gaat wild te keer. Hij kent mij niet. Lammert heeft hem kortgeleden aangeschaft uit veiligheidsoverwegingen. De ruïne trekt allerlei gespuis aan, waarmee hij zich niet durft meten. Ook nu klinkt er gerucht uit de richting van het huis, maar het zal hem geen zorg meer zijn.

Elke keer dat ik hem zie is hij iets verder gekrompen. In zesenzeventig levensjaren heeft hij meer dan zestig keer de ronde moestuin omgespit, aanvankelijk als knecht. Zijn voorganger Witteveen heeft in datzelfde huisje, dat behalve de woonkamer met twee diepe bedsteden alleen een keukentje, een bijkeuken en een niet afgeschoten zolder telt, zeven kinderen groot gebracht. Zes ervan konden goed leren en hebben het tuinmanschap ver achter zich gelaten. Alleen Aartje bleef over, een bocheltje dat moeilijk liep en zelden buiten kwam. Zodat Lammert met de tien jaar oudere Aartje trouwde, de nieuwe tuinman werd en het huisje betrok; 'Het huis waar Lammert Aartje in houdt', zei mijn jongste broer.

'Het huis waar Lammert Aartje in houdt', de tuinmanswoning bij het Schol, zestiger jaren (foto G. Daan)

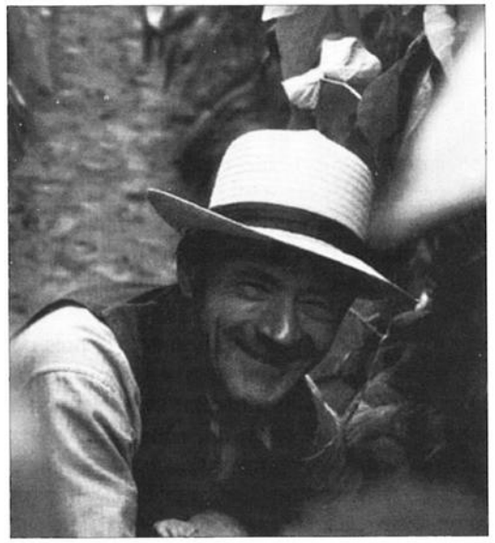

Lammert Wijngaards

Om toch samen nu en dan uit de voeten te kunnen had Lammert bij de smid twee fietsen met een dubbele kruisverbinding aan elkaar laten lassen en er een bromfietsmotor op gemonteerd. Met deze dubbele knetterkar gingen zij 's zondagsmiddags op famililiebezoek. Aartje stierf dertien jaar terug en sindsdien leeft Lammert er alleen. Voor het huis is een kleine waranda, waaromheen een weelderige Duitse pijp rankt met grote hartvormige bladeren. De plant ontleent zijn naam aan de treffende gelijkenis van de bloemen, die als insektenval dienst doen. *Aristolochia durior*; op het botaniepracticum moest ik later preparaten van de houtstructuur maken. Vroeger waren er onder de waranda aan weerszijden gazen kooien gevuld met maïskolven, die bestemd waren voor de kippen in de wintertijd. Er staat een gietijzeren bank en het voerbakje voor de mezen wordt dagelijks gevuld. De volière naast het huis, die hij speciaal voor Aartje gemaakt had, is na haar heengaan opgedoekt - zelf hield Lammert niet van gekooide vogels - en heeft plaats gemaakt voor een struweel van Gelderse roos - zijn favoriete bloem -, hazelaars en fluweelbomen, uitlopend in een rand van varens.

Fifi, het hoogbejaarde herfstkatje wrijft met opgeheven staart langs zijn broekspijp. Lammert had eigenlijk een hekel aan katten, omdat de vogels zijn vrienden zijn - met uitzondering van de houtduiven en meerkollen die het op zijn kolen en peulvruchten voorzien hadden -, maar dit zwervertje was er op een goede dag en met vertrouwen en volharding heeft ze zijn hart gewonnen. In de tuin volgt ze hem op de voet. Harrie ziet het allemaal voor het eerst; ik moet hem straks alles uitleggen.

Diep snuif ik de oude geuren op. Het duurt even maar dan weet ik het weer: het is de lucht van eikels. De bomen hangen er vol mee. Omhoogkijkend valt mijn oog op het dak van zijn huisje. De noklijn is even gebocheld als Aartje vroeger, de pannen liggen schots en scheef en de gaten zijn met een klodder cement dichtgesmeerd. Tijdens één van de herfststormen van vorig jaar is er 's nachts een dikke tak op gevallen, waarop Lammert in zijn lange ondergoed in paniek het huis uit is gevlucht en de rest van de nacht in de schuur in de moestuin heeft doorgebracht. De gemeente, die het landgoed sinds 1960 'beheert', heeft na eindeloos gezeur twee mannen uit de sociale werkplaats het dak op gestuurd. Tot Lammert na zes weken genoeg van hun geknoei en aanwezigheid kreeg en 'Vrij en Blij', zoals hij het tweetal noemde, teruggestuurd heeft. Al jaren onderneemt de gemeente pogingen hem er weg te krijgen. Men houdt hem voor hoeveel geriefelijker het leven in een bejaardentehuis is. De welvaartstaat wil graag af van nutteloze oudgedienden. Lammert heeft hier echter zo zijn eigen gedachten over: het is ongetwijfeld een mooie plek voor een riante bungalow voor één van de bazen en daarom willen ze niet investeren in zijn kapotte dak. Maar hij heeft nog helemaal geen behoefte om te verkassen. Toen de Van Marle's het landgoed voor twee ton aan de gemeente Deventer verkochten - de bestuurderen hadden in een vlaag van megalomanie

gemeend dat de rustige provinciestad moest uitgroeien tot een dubbelstad met tweehonderdduizend inwoners, en eisten in verband daarmee de nieuw op te richten universiteit in het oosten des lands voor zich op; Het Schol diende alvast als bruggehoofd -, bedongen zij in het koopkontrakt dat Lammert tot zijn dood in zijn huis zou mogen blijven wonen en het vruchtgebruik van de moestuin houden. Het kapotte dak dat bij de eerstvolgende storm zijn pannen wel weer moet verliezen is tekenend voor de manier, waarop overheidsinstanties hun verplichtingen nakomen.

We worden binnengenood voor koffie met gekookte melk, die Lammert met bevende handen inschenkt. Zijn grove, verweerde handen zijn niet geschikt voor het fijnere werk en kunnen beter met de zeis overweg. Hij doet alles uiterst bedachtzaam maar de doelmatigheid, waarmee hij de moestuin bijhoudt, schiet in het huishouden tekort. Tot vier keer toe moet het luik naar de kelder open, voordat alle benodigdheden op tafel staan.

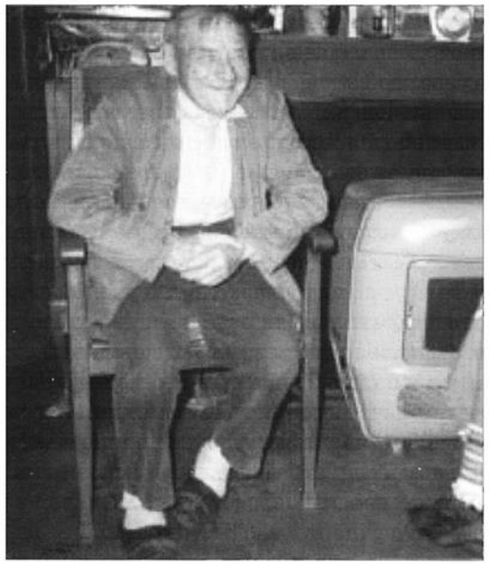

Lammert Wijngaards, foto OKV

De sobere kamer is niet wezenlijk veranderd sinds wij in 1949 het 'Grote Huis' betrokken. De pauwenveren op de schoorsteenmantel zijn verdwenen, maar de vergeelde portretten hangen onveranderlijk naast de spiegel. Eén ervan is doorboord en ik laat Harrie zien dat, als je het portret wegdraait, de kogel nog in de muur steekt. Een stille getuige van de gevechten tussen Canadezen en Moffen rond het huis, terwijl Lammert en Aartje schuilden in de kelder. Boven de deur hangt een schilderij van een zondagsschilder. Het lichtroze huis op de bult achter het blauwe water van de kolk en ingebed in weelderig groen heeft iets heel feestelijks. Een suikertaart.

Op de tafel voor het noordelijke raam zit de grijze roodstaart in zijn kooi. Een gewoonlijk stille levensgezel die het verbaal nooit verder gebracht heeft dan 'da-ag' en 'rotzak'. Dat laatste bezigt hij overigens uitsluitend als er vrouwvolk over de vloer is. Echt luidruchtig is hij uitsluitend als hij alleen thuis zit. Wanneer de huisdeur open stond, was zijn straatjongensfluitje tot achter in de tuin te horen. De oliekachel brandt zomer en winter, want Lammert is beducht voor afkoelingen na zijn arbeid. Ook op hoogzomerse dagen houdt hij de lange onderbroek aan bij zijn werk, hoewel het in de door hoog geboomte beschutte moestuin toch zinderend heet kan zijn. Aan weerskanten van de kachel staat een hoge leunstoel. Van oudsher is zijn vaste plaats in die naast de deur, omdat hij van daaruit een strategisch zicht heeft op de komende en gaande man over de oprijlaan. En op het televisietoestel dat sinds kort in kleurenuitvoering op de bijzettafel prijkt. Een geschenk aan iemand die eigenlijk geen onvervulde wensen heeft. Zelfs hier doet de vooruitgang schoorvoetend zijn intrede.

We blijven natuurlijk brood eten. Eenmaal hier binnen staat de tijd stil en blijken dwingende redenen om je elders heen te spoeden buiten op de stoep achtergebleven te zijn. Heden en verleden verweven zich tot een continuüm. Nog steeds hoor ik nieuwe natuurgetrouwe

het Schol, foto G. Daan, jaren zestig

De gerenoveerde tuinmanswoning, foto OKV

beschrijvingen over hoe het vroeger was en nieuwe anekdotes, waarin veel zin voor de betrekkelijkheid der dingen doorklinkt. Lammert stelt zich altijd op als waarnemer, niet als commentator: zo ging dat toen nu eenmaal.

Nadat Aartje gestorven was, brachten wij Lammert 's avonds in een pannetje warm eten. Niet dan bij uitzonderlijke gelegenheden - en dan moest er in geen geval bezoek zijn - wilde hij bij de maaltijd aanzitten. Pas later, toen mijn ouders meer en meer alleen thuis waren, konden ze hem overhalen om geregeld mee te eten. Er heerst in die kontreien een sterk gevoel van schaamte voor het zien eten van anderen. 's Zomers aten we beneden in de keuken en of het nu Lammert was met de groente, Van Orden met de kruidenierswaren of Berend met de melk, ze probeerden allen omzichtig die uren van de dag te omzeilen, waarop wij aan tafel konden zitten. Maar aangezien onze gezinsklok weinig regelmaat vertoonde, kon het toch gebeuren dat ze juist tijdens het eten binnen vielen. Hoewel ze anders altijd om een praatje verlegen waren, wisten ze in zulke gevallen niet hoe gauw ze weer buiten konden komen. Het had iets vermakelijks om hen met een of andere vraag op te houden, waarop ze dan met stijf afgewende blik antwoord gaven. Alleen bij Lammert is die schaamte in de loop der jaren gesleten.

In de vallende avond vertelt Lammert over de filmopnamen. Hoe hij vele beroemdheden op de koffie had gehad - zolang hij de 'dog' maar opgesloten hield -. En vanaf de eerste rang had hij het levensechte gebeuren meegemaakt, zonder dat hij zich dit keer zo klein mogelijk had hoeven maken in zijn kelder. Mijn verwachting dat het geweld nare associaties en emoties zou hebben opgewekt bleek ongegrond. het was een gouden tijd geweest. Ik besef opeens dat hij op zijn 76ste meer aanpassingsvermogen en minder vooroordeel heeft dan ik.

Het is laat geworden. Lammert blijft wuivend achter in de duistere deuropening. Aangewezen op de komende en gaande man. Zijn oomzeggertjes, die door de week 's avonds uit Deventer komen fietsen om hem een pan soep te brengen. Mimi die - 'rotzak' - op gezette tijden het huis binnenste buiten keert.

Het eerste deel van het verhaal van Niels Daan werd geplaatst in het vierde nummer van de vorige jaargang (2012-4). De afbeeldingen bij dit verhaal komen -tenzij anders vermeld- uit de geïllustreerde dagboeken van zijn moeder M.J. Daan-Stiemens. Deze dagboeken zijn gescand en op het kantoor van de OKV in te zien.

Uitspraken van Lammert Wijngaards

Opgetekend door Niels Daan
spelling dialect herzien door Tinus Ooms

• Achter Schalkhaar	(ver weg, Denemarken bv.)
• Alle soorten mot 'r wèzen	(tolerante levensvisie op anders geaarden)
• Als ik die heb bewoar ik op loere en dan nog ene dan heb ik er twee	(boerenknecht op de muizenvangst die gevraagd wordt naar zijn oogst)
• Als ie iets van Van Orden (de kruidenier) kriegt, dan kön'j het bèter op de skuppe as in oew hand hebben	(die is zo gierig dat het niet veel soeps kan wezen)
• A'j old wordt greuj ie net as 'n koeiensteert: noar beneden	(oude mensen worden steeds kleiner)
• A'j vee hebt, bi'j schâ te wachten	(bij een dooie kip)
• Alweer ene, zei de vinkevanger, en ving noa veertien dagen de tweede vinke	(huwelijksaanzoek)
• As et es was, en et es wèzen zol, en wie kwammen es te trouwen, zol ie dan mien zokken willen stoppen?	(bij zijn zeventigste verjaardag)
• De beste helfte zit 'r op	(een bunzing)
• Den ulk	(slecht weer op komst vlg. N. Daan; naargeestig wereldbeeld vlg R.Daan; aanhoudende droogte vlg G. Daan.)
• Die moane die hangt doar ok alweer	(pissen)
• Effen doon wat de kippe niet kan	(bij houthakken of ontleden)
• Hak oe niet in de rugge	(bij een trouwerij)
• Het kan een mooi spulletjen worden	(elke ochtend)
• Heb ie de sloap uut? Dan kö'j 't bedde verkopen!	(als iemand een dier niet durft te pakken)
• Ie bint net Roskam van de Ziele, die is ok bange veur een paling	(wat wij noemden *het schiereiland)*
• Oaverbos	*(wielewaal)*
• Skèle-wiebold	(voorlopig herstel)
• 't Is maar noodwark	(na 21 juni)
• Wie doot maar net als de boeren an genne kante (van de Iessel), zo wie maar 't beste könt	(weerbericht)
• Wie goat alweer aardig op de winter op an	
• Ze wilt règen hebben	

Uit de kunst

redactie

Zoals u al kon lezen op blz. 13 willen we een aantal nieuwe rubrieken in het leven roepen.In de eerste aflevering van de rubriek 'uit de kunst' een schilderij van een boerderij aan de Oudhuizerstraat.

Het is boerderij ,,de Veldershofstede'' aan de Oudhuizerstraat 27 te Voorst. Bewoond door de familie Martens. Tijdens de 2e wereldoorlog (ongeveer 1943) kwam daar een man aan de deur die dit schilderij -in ruil voor wat rogge of eten- heeft gemaakt. In kleur is dit schilderij veel mooier en daarom hebben we hem ook op onze website gezet. Ontvangen van fam. Veld-Martens uit Teuge.

De foto hiernaast (beschikbaar gesteld door de bewoners) is gemaakt op 8 april 1936, het bakhuisje staat er nog.

RIWA print en design
Anders nog iets?
• ontwerp/dtp/webdesign • inbinden studiemateriaal
• kopiëren zw/w en kleur • lamineren klein en groot
• grootformaat zw/w en kl • print je eigen behang
• textielbedrukking • pop-up doek incl. display
Van Ghentstraat 25 | 7391 CR TWELLO | 0571 271104
0571 271432 | info@riwacopy.nl | www.riwacopy.nl

De introductie van de damesfiets

Jan Lubberts

Een vrouw hoorde niet op de fiets. Het heeft dan ook lang geduurd voordat iedereen er zich mee kon verenigen dat een vrouw op de fiets voorbijkwam. Rondvliegen op het wiel was niets voor vrouwen werd geschreven. Het was onwelvoeglijk, onfatsoenlijk, onzedelijk, ongezond, onvrouwelijk en wat men nog meer bedenken kon.

Echter zo onvrouwelijk waren de dames niet of ze stapten wel op de fiets. Van de eerste Engelse loopfietsen, de zogenaamde hobby-horses, is bekend dat er speciaal ontworpen fietsen waren voor dames met lange en vele rokken. In 1888 klaagde een wielrijdster dat ze op straat aangegaapt werd als een wonderdier. Het eerste vrouwelijke lid van de Nederlandsche Vélocipedistenbond Bond werd in juli 1884 ingeschreven onder nr. 188. Het was mejuffrouw M.F. van Raden uit Den Haag. Op 17 mei 1893 werd in Den Haag de eerste damesfietsclub opgericht: Honi soit qui mal y pense (wee degene die er kwaad van denkt). Ook de dames willen graag rondvliegen op het wiel schreef de krant. De dominee en de pastoor preekten nog lange tijd van de kansel over onfatsoenlijke vrouwen met opwaaiende rokken. Daartegenover staat dat er mensen waren die met plezier keken. Dat hoeft nu niet meer, geëmancipeerd dragen de dames net als de heren een broek.

De fietsenfabrikanten lieten geen middel onbeproefd om de dames op de fiets te krijgen. In een bericht in 1888 lezen we het volgende: "De aandacht van dames-cyclisten wordt gevestigd op de lady-rover of reardriver. Het andere geslacht dient daarbij in het oog te houden, dat

elk harer zich met hare gewone handigheid de kunst van het berijden van een rover in minder dan een kwartier, met behulp van elken, niet al te onhandigen wielrijder kan eigen maken". De wielrijdersscholen waren een uitkomst.
De inleiding tot dit verhaal was de manier hoe de fietsenfabrikant Henricus Burgers te Deventer trachtte de dames op de fiets te krijgen. Voor het zwakke geslacht werd een speciale fiets ontworpen.

Bij dit ontwerp stond het achterwiel meer naar links geplaatst en het zadel niet boven het voorwiel, maar tussen de wielen.De stuurstang was aan de linkerkant iets verlengd. De dames moesten schrijlings gezeten de machine voort kunnen bewegen. De damesfiets was er, maar wie zou hem berijden, welke vrouw wilde zich hierop vertonen?
Goede raad was duur. Na veel beraadslagen kwam er een oplossing. De heer Piet Hoedemaker bracht uitkomst. Hij was de zoon van de bedrijfsschilder die de houten fietsen voor Burgers schilderde en afbiesde. Hij liet door zijn zusters die naaister waren een mooie zwarte japon maken, om daarmee gekleed, voorzien van een hoed met voile, een tochtje op de nieuwe fiets te maken. In hotel Bloemink aan de Rijksstraatweg in Twello werd een kamer besproken voor een Engelse dame die per vélocipède zou arriveren. Zo verscheen "lady" Piet op een zomerse dag in Deventer op een damesfiets gevolgd door Henricus Burgers en Casper v.d. Beld, beiden in keurig zwart gekleed met hoge hoed en op houten fietsen. Zo reed het drietal naar Twello, nagegaapt door heel Deventer dat de vrouw op de fiets wel eens wilde zien.
In 1989 heeft de familie Hoedemaker deze fietstocht herhaald maar dan gezeten in een huifkar.

Foto uit de jaren twintig, mogelijk met mevr./juffr. Streppel

Dagboekfragmenten bevrijding 1945

Door Jacomien Bosch - ten Bosch †
en bewerkt door haar broer Bertus ten Bosch

Ik ben bezig met het uittypen van het dagboek van mijn overleden zuster Jacomien (op het fotootje ong. 22 jaar). Zij heeft het bijgehouden van 1942 tot 1948. Zij woonde toen aan de Wijkseweg R 163, nu no. 51. Het is een hele tas vol losse velletjes, want papier was niet meer te krijgen. Ze heeft zelfs wikkels van conservenblikjes, die wit zijn aan de achterkant, gebruikt om op te schrijven. Ik heb er een paar fragmenten uitgekozen voor de eerste Kroniek in 2013, omdat die omstreeks de bevrijding van de gemeente Voorst uitkomt.

Donderdagmorgen 12 april 1945.
En terwijl ik hier nu zit aan tafel in m' agboek te schrijven, bulderen de kanonnen en ratelen de karabijnen en machinegeweren om me heen. Moeder en de kinderen zijn in de kelder. Dinsdagnacht is Deventer bevrijd, nadat de Duitsers eerst nog even de nieuwe brug hebben laten springen. De hele dinsdagnacht heeft de Deventer bevolking gejubeld. Zo in de kelder slapen met je twaalven is ook geen gezicht! Vooral dinsdagavond was de een nog lolliger dan de andere. Eerst 's avonds al. Oom Jo en vader, die brachten de dekens binnen. Die hangen we daags buiten in de zon. Ze hadden ze op één grote plank gelegd en een grijze deken eroverheen gehangen. Langzaam droegen ze 't spul binnen en Vader zei met grafstem: "De overledene was een braaf mens".... O, ik kan niet meer, zoiets moet je meemaken. Later, toen we allemaal al in bed lagen zei vader: "Wat zongen ze 't Wilhelmus in de stad, hè?" "Ach", meende moeder, "zingen, dat zal je je wel verbeeld hebben". "Wat verbeelden", ergerde vader zich, "vraog 't de olde Jan Stèè'ms dan, hee stond bie mie veur 't huus zachies mee te zing'n!" O, 't idee alleen al, oude Jan Stevens zat bij ons voor 't huis zachtjes 't Wilhelmus te zingen! O ja, bij alle narigheid, kun je je soms toch nog een ziekte lachen. Dan staan de lui 's avonds aan de weg. Als 't front wat opleeft zegt Jo Stevens: "Hoor, daar grendelen ze weer een penetratie af". Dries van Buuren twijfelt daar aan en meent dat de uitdrukking "Haarden van verzet", hier meer van toepassing is. Iedereen weet wat en 't een is nog doller dan 't andere. De mensen zijn eigenlijk net als de soldaten aan 't front. Ze staan te lachen en moppen te verkopen en groot te praten. Maar als d'r een granaat aan komt fluiten, een formatie van zes, of wat jagertjes zich af laten glijden, dan zijn ze bang en kruipen ze weg in de kelder en worden de meesten krijtwit van angst....
En nu deze donderdagmorgen gillen de granaten weer en bulderen de snelvuurkanonnen, dat de ramen rinkelen. Maar ik ben niet bang, dat durf ik zo maar te zeggen. Gistermiddag (woensdag), hebben we een zware middag gehad. De Canadezen namen vanaf de Platvoet de dijk onder vuur. Alles wat daar liep werd door de karabijnen weggemaaid. De kogels floten om onze huizen. De kamp achter ons huis was ene stofwolk. Gerrit de Weerd had zelfs een gat in 't dak. Vader was op de Holle en Moeder en de kinderen waren doodsbenauwd. Vooral, toen tot overmaat van ramp ook nog vier jagertjes boven ons de bommen los lieten, of eigenlijk, de jagertjes schieten tegenwoordig de bommen af, raketbommen zijn dat. Zoiets kun je eigenlijk niet uitleggen, alleen maar zien! Ze hebben bommen gegooid en met mitrailleurs geschoten, dat het

April 1945. De Canadezen hebben een brug gebouwd tussen Gorssel en Wilp. Foto OKV

een aard had. Het lag met hulzen bezaaid. Ze zullen de stelling bij de Volle Hand wel als doel gehad hebben. Later op de middag is door een granaat "de Haverkamp" van Ter Velde afgebrand. Mevrouw Bos heeft er dinsdag net al haar beddegoed heen gebracht. Ze dachten dat ze bij Ter Velde in de kelder veilig waren, bij Ter Velde! Waar de granaten voortdurend inslaan!.... nu zijn al haar dekens verbrand, zonde van zo'n grote hoeve. "De Haverkamp" was echter niet de enige. De boerderijen van Derk Jansen en van Goldenbeld zijn ook diezelfde middag in vlammen opgegaan. Hoeveel voedsel is daarmee niet verloren gegaan. Op de Holle in de weidens zijn nevelbommen gevallen, zodat we midden op een warme middag in de mist zaten. We hebben daaruit afgeleid, dat de Canadezen de IJssel over wilden. En we hebben goed geraden: Vannacht zijn ze de IJssel bij Wilp overgestoken, in de buurt van Nijenbeek.

En nu ben ik waar ik wezen moet. De Canadezen rukken op in onze gemeente op deze donderdagochtend. Het meeste wat we horen is tankgeschut. Misschien komen we er nu nog een keer af. Vader zegt net dat er wel veel doden zullen zijn in die gevechtszone. O ja, weet je wat zo'n moordgezicht was gistermiddag? We zaten volop in de gevechtszone. Ik stond in de voordeur met Jan en Cas. Ineens kwamen een paar Duitsers met geweer in aanslag bij van Buuren om het huis heen sluipen en zo het land door en bij Schuitert achter 't huis. Dat was zo'n angstig gezicht, dat ik moest denken aan wat de oorlogsverslaggever op de radio vertelde over de SS pantserdivisie Frundsberg in dat stadje aan de rand van de wereld. "Moedige mannen zijn de grenadiers van de divisie Frundsberg, ze sluipen om de huizen en spieden rondom de vijand als tijgers te overvallen". Daaraan dacht ik, toen ik die Duitsers zag.

Maandagavond 16 april 1945.
Twello is bevrijd, vrijdag al. Ik ben met vader en oom Jo naar de Worp geweest. En zodoende heb ik de Canadezen gezien!!! Wie in de wereld had gedacht, dat wij nog eens Canadezen zouden zien? Bij de Hundersallee staat een batterij of zo. Dat huis van Groters daar is helemaal afgebrand, men zegt door een vlammenwerper. Nou dat is niet gek, want daar in de sloot ligt zo'n ding. Hij werd door de Duitsers in de benzinetank getroffen en is dientengevolge uitgebrand. Onze Jan en Jannes zeggen dat er nog een verbrande Canadees in zit. Het hoofd er half af en de ribben liggen bloot. Hij is volgens Jannes "helemaal gaar", gereed voor directe consumptie!! Die tank laten ze doodgewoon in de sloot liggen met die soldaat er in.
Aan de overkant van de weg ligt een Duitser. Hij is door een granaat in zijn achterhoofd getroffen en in z'n benen. Hij is voorover gevallen en ligt daar nu in geknielde houding, onbedekt....
De Canadezen lachen onbegrijpend en halen de schouders op als een burger op de doden wijst. Ze begrijpen niet dat we hier op een of twee doden wijzen, terwijl zij aan 't front honderden, nee duizenden lijken hebben gezien, in hele andere houding en vormen en ook heel vaak vormeloos.... Deze dode had een nog ongeschonden uniform aan en lag daar geknield. Dat is een heel nette houding voor een frontsoldaat. Zij hebben ze anders gezien, gezien? Nee, zij zagen ze niet eens meer de hopen lijken. Waarom ook? Ze konden iedere minuut, iedere seconde zelf tot die zielloze massa behoren.... Daarom haalden ze de schouders op. Die ene dode? Het is oorlog en twee dagen geleden was hier 't front....

Dinsdag 17 april 1945.
We zijn bevrijd!! Doe 'k nou niet iets geks? Gooi ik nu niet wat kapot van wilde blijdschap zoals ik beloofd heb?? Nee, 'k doe niets.... Niets dan met

De Canadezen hebben op 17 april voor café Bakker een luchtdoelkanon opgesteld. Terwolde was bevrijd!

grote ogen alles aanzien. Is er dan geen blijdschap in me? Jubelt 't niet in me? Schreeuw ik 't niet uit van geluk??? 't Is vreemd, maar 'k doe niets....
'k Neem alleen m'n dagboek en lees er in.... En op dit ogenblik schrijf ik ook, terwijl m'n gedachten d'r niet bij zijn. Ik schrijf, omdat ik 't beloofd heb.... 't Is zo ineens gekomen, de bevrijding. Gistermiddag zijn vijf Canadezen, die de Duitse stellingen bij de Volle Hand betrokken hebben, op verkenning uit geweest. Ze kwamen achter onze huizen langs. Er zaten nog Duitsers bij de kanaalbrug. Later zijn ze teruggegaan en vannacht hebben we granaatvuur gehad. Ik heb er niets van gehoord, zo vast heb ik geslapen. Maar de anderen zijn er nog uit geweest. Het doel zal de kanaalbrug geweest zijn, maar de granaten sloegen bij de *nieuwe huizen* in. Er zijn geen gewonden, alleen wat glasschade. Geertje Oosterbroek is ook gewond door granaatscherven, gistermiddag al. Ze is bij de Canadezen opgenomen en naar Lochem vervoerd. Ander nieuws is t'r verder niet, geloof ik.
De laatste dagen hebben we prachtig weer. 't Is gewoon warm. We lopen al met zomerjurken en sokjes. En 't is toch pas april. De meeste bomen bloeien al en alles is volop in 't groen. Alles is vroeg dit voorjaar. Alles bloeit als was het volop mei. Dat dacht ik ook vanavond toen ik naar de Holle ging. Toen pas besefte ik hoe heerlijk dat het is, dat de winter weer voorbij is. De winter is niet streng geweest en nu zo vroeg in 't voorjaar is 't warm weer en bloeit alles als in mei. Het is, dacht ik, toen ik dit alles overdacht, alsof de natuur het schrijnende leed der mensheid, op deze manier heeft willen verzachten.
Toen ik dan ook naar de Holle liep, viel me alles dubbel goed op. Ik zag de bloeiende appel- en pruimenbomen, in de verte de meidoorn met haar witte tooi, in het gras de lila pinksterbloemen en madeliefjes, ik hoorde een merel in de top van een bloeiende appelboom, z'n hoogste lied fluiten.
Ik heb dat alles aangezien en vergat voor een ogenblik dat het oorlog was. Ik wilde niet denken aan de laatste dagen dat we onder 't granaatvuur lagen. Ik vergat, dat deze landen om me heen, enige dagen geleden, één stofwolk waren van die inslaande granaten, dat over deze landen de mitrailleurs en karabijnen gemaaid hadden. Ik wilde de bloeiende tak, die gisteren door een granaatscherf van de boom geslagen was, niet zien. Het leek alles zo ver af.... Ik voelde me dan ook vrolijk en tevreden en besefte dat de diepe waarheid van hetgeen Willem van Hildegaersberg nu reeds vele eeuwen geleden zo eenvoudig heeft gezegd, namelijk dat niemand gelukkiger kan zijn als "één die wandert in den daele, daar die meisje staat gebloemt".

Donderdag 3 mei 1945
Berlijn is gevallen!! Daar wil ik eens mee beginnen. Gistermiddag om 3 uur heeft de commandant van Berlijn Weitling zelfmoord gepleegd. Hoe het ook zij, hij is er gewéést en dat is 't voornaamste! Beter nieuws had ik toch al niet kunnen schrijven! 1 mei 1945: Adolf Hitler en Goebbels plegen zelfmoord, 2 mei '45, Berlijn 's middags om 3 uur gevallen! Maar er is nog veel meer. In Rome hangt het lijk van Mussolini te kijk met z'n aanhang. In Italië geeft het Duitse leger zich volledig over. Hitler heeft voor hij stierf generaal Dönitz tot zijn opvolger benoemd. Doch ook deze is er tussenuit. Alle bevelhebbers in Duitsland zijn of dood of er tussenuit. Kan 't mooier, kan 't beter?
Maar er is ook minder mooi nieuws: meester Mulder is gesneuveld en meester Veldwachter ook! Ze zijn in Ugchelen gevonden, samen met meer dan honderd andere slachtoffers. Het waren allemaal mensen die bij de ondergrondse waren. Ze zijn uit alle delen van ons land naar Ugchelen vervoerd en daar vermoord. Er gaan hier iedere dag een paar mensen kijken of er ook bekenden bij zijn. Van die lui die ze uit 't dorp opgepakt hebben, horen ze ook niets, die zullen er ook wel bij zijn.... Enfin, Reinder Mulder en Jan Veldwachter zijn gevonden. Ze laten allebei een vrouw en 3 kinderen achter. Zonde dat ze

Ter gelegenheid van de bevrijding werden overal erebogen geplaatst. Deze stond 'op het dorp'. Het huis met vlag is de schoenenwinkel van Vinke. Mei 1945

zo dicht bij de bevrijding vermoord zijn. Er zijn vreselijke dingen met die mensen gebeurd, als je 't zo hoort.
Meester Veldwachter is hier vaak geweest en meester Mulder ook wel. Ik vind dan ook verschrikkelijk, dat we ze nooit weer zullen zien. Maar we mogen niet treuren. We mogen en moeten alleen maar eerbied hebben voor hen die het hoogste offer voor het vaderland gebracht hebben, nl. hun leven....
Donderdag 3 mei 1945.
Vanmiddag om 1 uur zijn Plette en Nalis met militaire eer begraven. Alle autoriteiten zijn tegenwoordig geweest. De baar was met rood-wit-blauwe vlaggen bedekt.

Zaterdag 5 mei 1945.
En nu mag 'k 't schrijven: Zaterdagmorgen 5 mei 1945 is 's morgens om 8 uur de algehele capitulatie van Duitsland ingegaan! Met andere woorden: "Het is Vrede!!". De langverwachte vrede.... Doe ik dan nou niet wat raars? Loop ik niet een eind weg, zoals ik wel eens gezegd heb? Lach ik niet van de zenuwen, huil ik niet van ontroering? 'k Heb niets gedaan en ik zal niets doen. 't Kwam heel gewoon. Vanmorgen tegen half negen zat ik gewoon te eten. Buiten klinkt opeens een langgerekte toon. Ik kijk moeder aan. "Alles veilig", zeg ik lachend en denk aan de tijd toen we nog waarde hechtten aan die woorden "alles veilig". Nooit zouden we 't weer horen, nooit meer? En nu dan? Moeder gaat eens buiten kijken. Daar zijn al meer mensen op de weg. Vrouw Everts meent dat " 't Vrede" is.... Moeder knikt en denkt dat 't vrouw Everts is die 't zegt. Dan komt Henk Smeenk (die is weer opgedoken) van de stad. Hij heeft een geweer, want hij is bij de Orde Dienst. Bij Van Werven stapt hij van de fiets en bevestigt de veronderstelling van vrouw Everts: " 't is Vrede!" Heel Nederland is vrij, Duitsland heeft gecapituleerd, slechts enkele haarden van verzet zijn er nog.

Maandag 7 mei 1945.
Vanmiddag om 19 minuten voor 3 heeft Duitsland onvoorwaardelijk gecapituleerd! 't Is Vrede.... Vandaag is 't echt Vrede geworden. Op Vader en Moeders trouwdag.... Vrede, hoe is de blijde mare eigenlijk tot ons gekomen? Ik weet 't niet, boekje. Ik geloof, 't stond gewoon in de krant. Het is toch heel anders gegaan als dat ik ooit gedacht zou hebben. Niemand doet anders dan gewoon, zelfs ik niet. Vader komt gewoon thuis. Moeder zegt: "t Is Vrede hè?" Vader neemt met een: "ja, 'k hoorde tenminste zoiets" de krant.... Ik heb me stil zitten verwonderen over 't aanpassingsvermogen van een mens. Wie had ooit kunnen denken dat we nog eens gewoon belang zouden stellen in een krant, als men ons zou zeggen "'t Is Vrede!". We vliegen niet op, we doen niet wat geks, Vader slacht ons konijn niet op staande voet, zoals hij beloofd heeft. Ik loop niet een eind weg, om alleen mijn geluk uit te jubelen.... We doen niets. Moeder kookt gewoon 't eten en ik was kopjes en maak gedwee de bedden op. Vader neemt de krant. Het schijnt dat de mensheid over een onuitputtelijke dosis aanpassingsvermogen beschikt, onder alle omstandigheden. Toen Johan en Jan zonder uitstel naar Duitsland werden gecommandeerd, pasten zij en wij ons wonderwel bij de omstandigheden aan. Zij in het vreemde land onder vreemde mensen wel het meest. Toen we geen licht meer hadden 's avonds, pasten wij ons aan: "dan maar in 't donker zitten, of naar bed".
Toen we 3 maanden lang geen zeep kregen, pasten we ons ook aan. Dan maar in schoon water uitkoken die was. Aanpassen, immer aanpassen. Zelfs voor de oorlog moesten wij ons al aanpassen. Ik geloof, ik herinner me dat Colijn in die geest iets zei.... We hebben ons aangepast bij het oorlogsgevaar, bij de huilende bommen en granaten, bij de afglijdende jagertjes en het afweer, omdat we niet anders konden dan aanpassen. We waren er op ingesteld. We hebben ons bij dingen aangepast, waarvan we vroeger zeiden: daar kunnen we niet buiten.... Was er geen suiker?, goed, dan zonder, geen banden?, dan zonder, geen tabak?, dan zonder. Hadden de kinderen geen klompen?, dan thuis van school. Was er geen boter of vet?, dan maar zonder. Was er zelfs zondags geen vlees?, met een grapje deden we 't zonder. We pasten ons aan, zonder gemopper of gezeur. We hadden toch maar één doel: "Vrede". Eens zou 't Vrede zijn.... Vandaag is 't Vrede, maar we passen ons aan: Vader neemt de krant....

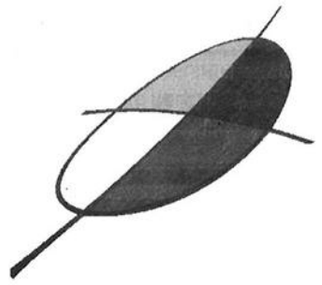

Voor al uw drukwerk

drukkerij "Bussloo"

Bonenkampsweg 2 - 7383 RR Bussloo
Tel.: 0571 - 261517 Fax: 0571 - 261150
Email: drukkerijbussloo@gmail.com

Hoe komt de Vermeersweg aan zijn naam?

Annemarie Geerts

Eind 2012 werd mij via de website van de gemeente Voorst een vraag gesteld over de Vermeersweg. De vraagstelster moest voor school een werkstuk maken over een straat in haar buurt, die genoemd was naar een bekende persoon. Zij had gekozen voor de Vermeersweg, in de veronderstelling, dat deze straat naar de bekende 17e eeuwse schilder was genoemd.
Ze kon op het internet echter niets vinden en wendde zich tot de gemeente.
Nu is er over de 17e eeuwse schilder Johannes Vermeer heel veel geschreven en gepubliceerd, maar ik had het sterke vermoeden dat de Vermeersweg niet naar de beroemde meester was genoemd. Maar naar wie dan wel? Niemand wist het, dus ben ik op onderzoek gegaan.

Het gebied rond de voetbalvelden van Activia werd van oudsher de Schapenweide genoemd. Toen de zandweg, die liep van de Wilpse Dijk tot aan de Schapenweide aan het eind van de 19e eeuw werd verhard, werd deze Schapenweideweg genoemd, hoewel men het gebied nog steeds gewoon Schapenweide noemde.
In de gemeenteraadsvergadering van 20 maart 1929 werd echter besloten de naam van de Schapenweideweg te veranderen in Vermeersweg. In de notulen van de gemeenteraadsvergaderingen en in andere archiefstukken staat niet wat de reden van de naamsverandering was, maar mogelijk heeft de wijziging te maken met de Deventer bankiersfamilie Vermeer, die gedurende lange tijd bezit had in het desbetreffende gebied.

De uit Amsterdam afkomstige Gerrit Vermeer Johzn (1795-1872),. koopman en handelaar in effecten, was de grondlegger van het Deventer bankierskantoor G. Vermeer Johzn. Woonachtig in Deventer kocht hij rond 1840 grond aan in de omgeving van de Ziele. Door verdere aankopen breidde hij zijn bezit in het gebied gestaag uit. Zijn zoon Johannes Vermeer Gzn (1822-1903) trad in zijn voetsporen, zowel beroepsmatig als in de hoedanigheid van grondeigenaar. In 1880 liet hij een groot pand bouwen aan het Grote Kerkhof in Deventer en in 1883 kocht hij het buiten *de Zielerust* of *de Ziele* van de dames Bussemaker. Na zijn dood erfde zijn zoon mr. Christiaan Vermeer (1861-1924) het buiten.
De Vermeers waren, naast hun beslommeringen in de financiële wereld, ook maatschappelijk actief. Johannes Gzn zat o.a. in het bestuur van de Vereniging tot opbouw en verbetering van arbeiderswoningen, van het Groote en Voorster Gasthuis, van de Groote Sociëteit en van de Deventer Zwemvereniging. Naast al deze bezigheden deed hij ook nog eens mee aan landbouwtentoonstellingen en veekeuringen, waar hij dikwijls in de prijzen viel.
Mr. Christiaan was zo mogelijk nog veelzijdiger. Naast zijn werk als bankier in Deventer en later ook in Amsterdam, vervulde hij verschillende commissariaten. Hij was lid van een groot aantal commissies op sociaal en economisch gebied.

Hij zat in schoolbesturen en kerkelijke gremia, was president van de Vereenigde Gestichten en secretaris van de roei- en zeilvereniging Daventria. Bovendien was hij directeur van de in Oost-Java werkzame NV Landbouwmaatschappij Oud Djember, een van de belangrijkste ondernemingen van het Birnie-concern in het voormalige Ned. Oost-Indië. Daarnaast was hij actief in de Bond van Vrije Liberalen en een zeiler met landelijke bekendheid.
Hij verkocht het buiten *de Ziele* in 1909. Op 28 augustus 1924 overleed hij in Amsterdam.
De volgende dag stond zijn necrologie in het Deventer Dagblad. Deze eindigde met de woorden: *"De heer Vermeer was, als een goed Deventer zakenman, eenvoudig in alles. Hij had intusschen daarbij aandacht voor heel veel, wat het openbare en het vereenigingsleven in zijn omgeving betrof."*
Ook in de landelijke kranten werd hij herdacht, vooral in zijn hoedanigheid als een van de meest vooraanstaande Nederlandse zeilers.
De conclusie dat de familie Vermeer een bijzondere familie was, lijkt gerechtvaardigd. En aangezien straten en wegen dikwijls genoemd worden naar bijzondere mannen en vrouwen, zou het heel goed mogelijk zijn, dat de toenmalige Schapenweideweg, die de grens vormde van het land van de Vermeers, naar de familie is genoemd.
Mocht het toch anders zijn, dan hoor ik dat graag.

De Ziele met kolk

Markeboeken van Voorst (6)
Marke Aerd en Aerdenbroek

B.W. van 't Erve en J. Lubberts

Wanneer we de aanwezige gegevens bekijken van het markeboek van Aerd en Aerdenbroek dan blijkt dat van deze marke weinig gegevens overgebleven zijn of dat er weinig gegevens zijn geweest. Het markeboek begint op 30 juni 1669 met " nae kerkensprake bij de anderen geweest".

Van voor die tijd zijn in het Deventer stadsarchief enkele particuliere notities gevonden. Uit deze gegevens bleek dat zij zeer weinig vergaderden, soms eenmaal in de twaalf jaar. In de vergadering van 25 oktober 1699 wordt nog geklaagd dat er lange tijd niet was vergaderd.
De marke Aerd en Aerdenbroek omvatte het dorp Wilp en Wilp-Achterhoek. Het is een iet-wat boute uitspraak om te zeggen dat het dorp Wilp onderdeel was van deze marke. Sommige boerderijen in of nabij het dorp werden genoemd als liggende in deze marke terwijl andere nabij gelegen boerderijen werden genoemd als liggende in de marke Appen. De grens tussen de marken Aerd en Aerdenbroek en de marke Appen is moeilijk te bepalen. Naast deze twee

Zwarte Kolkstraat, Wilp-Achterhoek, met rechts het meesterhuis (no. 78)

marken was de marke Bergel oorspronkelijk een zelfstandige marke, maar werd in latere tijd genoemd als deel van de marke Aerd en Aerdenbroek. In de andere marken in de gemeente Voorst werd gesproken over geërfden die de macht in de marke hadden. In de marke Aerd en Aerdenbroek werd meestal gesproken over 'inwoenders', dus hier gold iedereen als gerechtigde om het bestuur te kiezen. Een groot deel van deze marke was een laat ontgonnen gebied. Kijk maar naar de rechte wegen in Wilp-Achterhoek en de rechte waterlopen. In de andere marken was het van belang dat geen nieuwe inwoners zich vestigden in de gemeenschappelijke, niet in cultuur gebrachte gronden. Hierover leest men niets in de gegevens over de marke Aerd en Aerderbroek. Men kon als nieuwe erfgenaam ingeschreven worden tegen betaling van een anker wijn (thans 45 flessen) of 7 gulden.
Het bestuur, met aan het hoofd de markerichter, werd door de ingezetenen gekozen. De vergaderingen van het markebestuur werden na 1690 aangeduid als volgt:"De goedheren vergadert geweest in de kerk van Wilp". Men noemde de bestuursleden goedheren. Een goedheer is een grootgrondbezitter. Veel bestuursleden, voor zover we die kennen, kwamen uit Deventer zoals provisoren, burgemeesters en kooplieden. Het is niet duidelijk welke boerderijen geërfde boerderijen waren zoals in de andere marken altijd duidelijk omschreven was. Men sprak dan ook niet over geërfden maar over ingelanden. (Een ingeland is eigenaar van land binnen een bedijkt gebied, waterschap of polder.)
Er kwamen in de archieven van de marke Aerd en Aerderbroek twee belangrijke onderwerpen naar voren. De eerste was de verdeling en invordering van de dijklasten en polderlasten. Vermoedelijk is een deel van de marke bevoegdheden overgegaan in de werkzaamheden van de dorpspolders. In 1838 begint de opkomst van de dorpspolders. In het bestuur van de dorpspolder Terwolde kwam men dezelfde bestuurders tegen als in de marken, nl. afgevaardigden van Deventer instellingen zoals de Verenigde Gestichten, burgemeesters en kooplieden. Hieruit blijkt de grote invloed van Deventer ingezetenen op de gemeente Voorst, als grootgrondbezitters en als vertegenwoordigers in bestuursfuncties.
De tweede was het onderhoud van wegen. De klacht was de volgende:" Op gemene grond aangegraven, gepotet offte getuynt en daardoor de wegen benauwd hebben". Inwoners hadden grond die tot de wegen behoorde gebruikt als landbouwgrond, bomen gepoot of afrastering geplaatst waardoor de wegen versmald waren. Een van de wegen waar veel aandacht aan besteed werd was de Voordersteeg. De Voordersteeg was in het verleden een belangrijke doorgaande weg. Men besloot ten behoeve van het onderhoud enige stukjes land te verkopen of andere middelen te vinden ter bekostiging van het onderhoud van de weg. Bovendien werd bekeken in hoeverre de aanwonenden hiermee belast konden worden.
Een onderwerp dat niet met land- of waterwegen te maken had, maar grote aandacht kreeg, was het gedrag van de herbergier van *de Dood*, nu het bowlingcentrum op de Worp. Hij was getrouwd met Johanna Harmsen.
Wat was er aan de hand? De waard in *de Dood*, Boerboom had "vleeschelijke conversatie" gehad met de dienstmaagd. Dat was "sodanig dat deselve bevrugt is en met den eersten staat te cramen of heeft gecraamt en in den nood hem 't kint heeft opgesworen". Tijdens de bevalling werd de kraamvrouw ondervraagd wie de eventuele vader was. Dit was in het land van justitie intolerabel en anderen ter exempel ten hoogsten strafbaar. Boerboom werd dan ook zwaar gestraft. Dit was natuurlijk iets wat niet door de beugel kon en dus niet alleen door de bewoners besproken werd maar ook door het markebestuur. Dit onderwerp was een van de weinige anders dan over belasting.

Prinses - Koningin - Prinses

redactie

Leden van de koninklijke familie zijn regelmatig op vliegveld Teuge geweest. In 1936 kwamen prinses Juliana en prins Bernhard voor het eerst op de luchthaven. Onze koningin kwam als prinses Beatrix na de Tweede Wereldoorlog aan op het vliegveld van Teuge. Het is bij de redactie niet bekend of zij onze gemeente later nog eens heeft bezocht. Vanaf 30 april is zij weer prinses.

Op 2 augustus 1945 landen er twee vliegtuigen met koninklijke passagiers op vliegveld Teuge. Prinses Juliana keert met haar drie dochters vanuit Canada, via Engeland, terug in bevrijd Nederland.

De Lockheed Hudson "Rotterdam" arriveert met Juliana en Margriet aan boord. Met een Douglas C-47 Dakota arriveren Beatrix en Irene. Vier leden van de koninklijke familie in één toestel vond men te riskant. Prins Bernhard was al op het vliegveld om zijn gezin op te halen.

Prins Bernhard en prinses Juliana drinken wat, terwiijl Margriet geinterviewd wordt door radioverslaggever Frits Thors. Vanuit Teuge ging het gezin naar Het Loo.

Wie is Wie ..... en Waar

Jan Siero

Als afsluiting van deze Kroniek de start van een nieuwe rubriek. We willen hier regelmatig een foto uit ons archief plaatsen waarvan we niet weten waar die is genomen of wie er op staan. Ook in Vooster Nieuws treft u op pagina 3 wekelijks een foto aan, met daarbij de reacties van lezers. Indien u Voorster Nieuws niet krijgt kunt u dat via internet bekijken: www.voorsternieuws.

Bovenstaand wintertafereel heeft al een keer in Voorster Nieuws gestaan, maar er kwamen geen reacties op binnen.
Het is een foto die is afgedrukt vanaf een glas-negatief. De foto zal waarschijnlijk in de jaren twintig van de vorige eeuw zijn gemaakt.
Als u weet waar de foto is genomen en mogelijk ook de naam van de persoon op de kar, vragen we u dat aan ons door te geven.
Reacties naar: info@okvvoorst.nl of
postbus 170, 7390 AD Twello.
Ook kunt u zelf foto's naar ons toesturen. Wij plaatsen die dan in Kroniek of in Voorster Nieuws.

Tot slot:
Weet u wie dit is? De volgende keer de foto waar hij voor 'zijn' boerderij staat.

zedwell
finance & organisatie

M 06 - 53678562 Koningin Wilhelminaweg 15
E info@zedwell.nl 7391 ER Twello
www.zedwell.nl

BRASSERIE - RESTAURANT
SINDS 1916
KORDERIJNK

Altijd de juiste sfeer

Stationsstraat 31
7391 EH Twello
0571 271851
info@korderijnk.nl
www.korderijnk.nl

Kapsalon Koolman
Tel. 0571 - 271423 - Stationsstraat 1
7391 EG Twello

meer dan 225 jaar

HORSTINK
KWALITEITSBOUWERS VAN HUIS UIT!

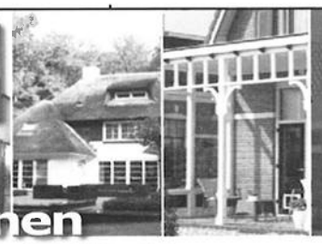

Luxe woningbouw
Aan- en verbouw
Complete badkamers
Utiliteitsbouw
Restauratie
Onderhoud

Waarmee kunnen wij u van dienst zijn?

De kwaliteitsbouwers van Horstink maken het!

J.W. Frisostraat 15
7391 DJ Twello
Tel 0571 - 27 14 83
Fax 0571 - 27 10 36
info@horstink-twello.nl

www.kwaliteitsbouwers.nl

Bakker Bril Voorst

Het ruim twee eeuwen oude pand van bakker Bril is nog steeds (na enkele verbouwingen) in gebruik.

Het pand staat op de monumentenlijst. De bakkerij bestaat meer dan 150 jaar en zoon Paul is de 5e generatie Bril.

Het bedrijf is tegenwoordig uitgebreid met een koffie/theeschenkerij waar fietsers en wandelaars een welkome pauze kunnen houden.
De bakkerij is geregeld doel van excursies.
Er gaan dan steevast eigengemaakte produkten mee naar huis.

Foto uit 1960,
bakker Bril met de bestelauto op weg om brood te bezorgen.

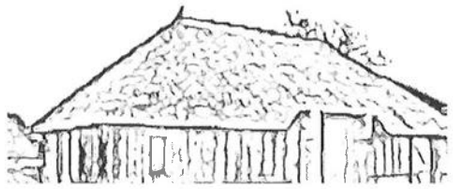

Hof van Twello

Rijksstraatweg 17a - 7391 MH Twello
Tel. 0571-270014
www.hofvantwello.nl

Voor Catering en Blote Voetenpad:
06-12635320
info@hofvantwello.nl

Geopend:
Dinsdag t/m zondag van 10.00 tot 17.00 uur.

Van 1 november tot 21 maart dinsdag en zondag gesloten.

LEKKER | LOKAAL

Al meer dan 800 jaar wordt er geboerd op de grond waar nu Hof Van Twello gevestigd is. En dat niet zonder reden. In de bodem bevinden zich leem en oerlagen die het waterhoudend vermogen van de grond verhogen. En dat was veel waard in een tijd zonder beregeningsinstallaties. Nog steeds profiteren wij van deze bodem-eigenschap. Onze wijngaard bijvoorbeeld groeide zeer voortvarend weg, en ook onze groenten, kleinfruit en boomgaarden hebben elk seizoen baat bij deze prima grond. Het bewijs leveren wij elke week in onze streekwinkel waar niet alleen onze eigen producten maar ook die van andere ambachtelijke producenten uit de streek te koop zijn. Van karnemelk tot geitenkaas, van hertenvlees tot de heerlijkste biefstukken. Ook voor al uw catering staan wij klaar!

Informeer hier eens naar: info@hofvantwello.nl

Elke dag een streekmenu